Ru. Nr. 4

NUMĂRUL 2 DIN FEBRUARIE 1943

Signal

Montajul fuselajelor într'o hală a uneia dintre cele mai vestite uzini aeronautice din Europa

Avioane şi iar avioane ...

In acest număr:
Un popor harnic — Imagini din Protectorat

Belgia 3.— fr. / Boemia-Moravia 4 kr. / Bulgaria 8 leva / Croaţia 6 kuna / Danemarca 50 Öre / Elveţia 55 rape / Finlanda 4,50 mk / Franţa 5 fr. / Grecia 150 dr. / Italia 3 lire / Norvegia 50 öre / Portugalia 2 esc. / România 25 lei / Serbia 6 dinari / Slovacia 3 ks. / Spania 1,50 pes. / Suedia 55 öre / Turcia 20 curuşi / Ţările de Jos 20 cenţime / Ungaria 40 filleri

Stiria Inferioară, Ţările de Est 40 Pfg

TOSCA
EAU DE COLOGNE

UNA DIN RENUMITELE CREAȚII
DE PARFUM ALE CASEI

№4711.

PENTRU ZILE MARI

Miros frumos, răcoare, grație și farmec — mulțumită apei de Colonia „Tosca" 4711, o compoziție fericită de apă de Colonia clasică, înviorătoare, cu mirosul fermecător al parfumului „Tosca"

Războiul subteran

Cu vreo jumătate de an înainte de izbucnirea războiului actual, am sburat cu unul dintre aparatele confortabile ale societății egiptene Misr Air Lines dela Cairo la Bagdad. Alături de mine în avion ședea din întâmplare maiorul Richardson, care pe atunci era unul dintre organizatorii liniilor Imperial Airways, o societate care avea strânse legături cu aviația de război britanică. Maiorul Richardson era o figură bine cunoscută în toate țările din Orientul apropiat. De cealaltă parte a avionului se instalase un tânăr iancheu, despre care am aflat mai târziu că ar fi directorul unei mari societăți miniere americane. Sborul pe deasupra nesfârșitului deșert sirian ne plictisea pe toți. Începurăm o conversație umbrită de norii amenințători cari acopereau încă de pe atunci orizontul marilor puteri. Vorbeam foarte sincer. Atmosfera specială a unui sbor mai lung te predispune să fii comunicativ, mai mult decât o călătorie cu vaporul. Maiorul Richardson avea o dispoziție agresivă. „Trebue să o știți că noi vom lupta," îmi spuse el, desamăgit de convenția dela München. Eu îi răspunsei: „Se poate să aveți dreptate — dar cred că folosul o să-l tragă tovarășul nostru de drum." Atunci Richardson îmi spuse: „O fi așa. Țara d-voastră

COPYRIGHT 1943 BY DEUTSCHER VERLAG BERLIN

„Oh, Suzanna, don't you cry for me —" *Prizonierii americani din Tunisia sunt evacuați din zona de luptă de către soldații germani* Fotografia: Dr. Feiil (PK)

contra Imperiului Britanic

de Giselher Wirsing

este dușmana noastră pentru deceniile următoare." Apoi se adresă Nordamericanului: „Iar a D-voastră poate pentru secolele următoare." Nu erau decât niște vorbe aruncate la repezeală, iar mai târziu Richardson se strădui chiar să le șteargă impresia. Eu mă gândeam acum de multe ori dacă maiorul britanic și-o mai fi aducând aminte de aceste declarații, dacă n'o fi căzut de mult în luptele din Africa.

Care e țelul de război al Statelor Unite?

Este oare într'adevăr înfrângerea puterilor Axei, cum o afirmă teza oficială nordamericană? Se poate că marea mulțime a Iancheilor și câțiva optimiști din Anglia mai cred aceasta. Dar conducătorii Statelor Unite ca și pătura conducătoare britanică, precum și Stalin, știu că aceste țeluri înaintate ale Americii sunt de o importanță secundară față de ceea ce s'a săvârșit în realitate în aceste luni. Există vreun scop rațional sau inteligibil al războiului, pe care l-ar putea urmări Americanii în Europa? Nimeni din Statele Unite n'a încercat vreodată să formuleze acest scop. Anglia și America de Nord au promis Uniunii Sovietice dominația în Europa, în cazul victoriei comune. Voigt, directorul revistei „Nineteenth Century", scria încă din Aprilie 1942 următoarele: „Astfel de șanse nu sunt ideale din punct de vedere britanic... dar este cu mult mai bine pentru noi, în loc să-i avem pe Germani la Volga, să-i avem pe Ruși la Rin." În Decemvrie 1942, Eden, într'un discurs din Camera Comunelor, a confirmat această părere, iar Americanii au adoptat-o în întregime, în numeroase declarațiuni oficiale. Putem oare să tragem prin urmare concluzia că Anglia și America de Nord nu duc astăzi războiul decât în favoarea planurilor de cuceriri sovietice în Europa? Nu credem că este cineva atât de naiv pentru a crede aceasta. Pe de altă parte, Iancheii se pot aștepta oare la vreun avantaj în cazul unei stăpâniri a Europei? Nu putem răspunde decât negativ și la această întrebare.

Rezultatul acestui raționament simplu este că sub mantia războiului Angliei, Statelor Unite și al Sovietelor contra puterilor Pactului Tripartit trebue să mai existe încă un război, un fel de războiu subteran, la care se raportează în realitate țelurile de război americane. Dacă n'ar fi așa, n'ar mai exista decât posibilitatea ca Statele Unite să nu participe la război decât numai din motive „ideologice", cu toate că, după cum a dovedit-o de curând Sven Hedin, Statele Unite au

Urmare în pagina 26

Protectoratul în spațiul Germaniei Mari

„Toate apele Boemiei curg spre Germania"

Cel care privește pe hartă situația geografică a Protectoratului Boemiei și al Moraviei, ajunge la concluzia că el constitue o parte integrantă naturală a teritoriului pe care poporul german îl posedă de mii de ani, ca spațiul său vital. De aceea, Boemia și Moravia fac parte atât din punct de vedere geografic și economic, cât și din punct de vedere istoric și politic din Marele Reich German.

Geografia ne învață că munții mărginași ai Boemiei și Moraviei (Munții Metalici, Pădurea Boemiei și Munții Sudeți) sunt munți centrali germani și că șesul din interiorul Boemiei se leagă la Sud cu Basinul Vienez. De cealaltă parte, Boemia și Moravia e despărțită de Slovacia și Ungaria prin Munții Carpați. În deosebi culmile munților centrali germani sunt întrerupte de pasuri atât de numeroase, încât călătorul nici n'are impresia că trece peste un obstacol. Ca și munții și șesurile Boemiei și Moraviei, tot așa și râurile sale fac parte din unitatea geografică a teritoriului german. Există o veche zicătoare care spune că „toate apele Boemiei curg spre Germania". Într'adevăr, aceste râuri ori încearcă să se verse în Elba, ori se îndreaptă spre Oder și spre Dunăre, adică în toate părțile spre fluviile principale cari sunt arterele vitale ale teritoriului locuit de Germani.

Italianul Aeneas Sylvius Piccolomini, cel mai mare geograf al Europei în epoca Renașterii (devenit mai târziu papă sub numele de Pius al II-lea) a scris că „Boemia este inima Germaniei" — cu toate că noțiunea „Germania" nu era încă atât de mult precizată în secolul al XV-lea ca astăzi.

In anul 1925, adică într'o vreme în care nimeni nu se aștepta încă la o nouă ordine europeană, Albrecht Penck, marele geograf, scria: „Intreaga Boemie, Moravia și Silezia sunt așezate în zona teritoriului de cultură germană . . . Toate orașele au un caracter pur german. Formele de colonizare sunt identice la Germani, Cehi și Moravi, la fel și formele caselor." De acest fapt se poate convinge orice călător care trece Munții Centrali germani; el va constata cu ușurință că în orașele din teritoriul vechiului Reich și în orașele Protectoratului, ca Praga, Prünn, Iglau, Pilsen, Eger etc. trăiește o cultură și civilizație identică.

Indiviziunea dintre Boemia și Moravia și spațiul total german rezultă și din liniile de comunicații construite de oameni. Boemia și Moravia e legată de teritoriul german de Nord și de Sud prin treisprezece linii de cale ferată. Aceste linii sunt: Budweis—Linz, Budweis—Znaim, Pilsen—Eger, Praga—Saaz, Praga—Leitmeritz, Turnau—Gablonz, Starkenbach—Trautenau, Senftenberg—Mährisch - Trübau, Olmütz—Freudenthal, Prerau—Mährisch-Ostrau, Cadca—Jablunca, Viena—Brünn și Viena—Znaim. În schimb, până mai de curând, nicio linie ferată nu străbătea munții cari despart Moravia de Slovacia. Deoarece se știe că nu se construesc căi ferate decât între teritorii ale căror condițiuni economice impun o compensație între materii prime și produse fabricate, rețeaua artificială de comunicațiuni a Boemiei și Moraviei constitue o dovadă a legăturii acestor regiuni cu țările germane limitrofe.

Chiar și fosta Cehoslovacie era avizată foarte mult la schimbul economic cu vechiul Reich și cu Austria, cu toate că voia să se distanțeze cât mai mult de aceste state. Faptul acesta rezultă foarte limpede de exemplu din statistica comerțului internațional pe anul 1932 (ultimul an înainte de venirea la putere a naționalsocialismului): în timp ce importul din vechiul Reich în Cehoslovacia era pe atunci de 1973 milioane coroane, iar exportul din Cehoslovacia în Reich de 1198 milioane coroane și în timp ce până și micuța Austrie exporta în Cehoslovacia mărfuri în valoare de 1031 milioane coroane, exportul ceh pe Elba via zona liberă Hamburg în țările din afara Germaniei avea numai o valoare de 675 milioane coroane.

Prin incorporarea Protectoratorului în Marele Reich German, economia sa a luat un puternic avânt, deoarece industria și agricultura din Sud-Estul german, dintre Viena, Breslau, Dresda, Hof, Passau și Linz se întregesc reciproc. De acum înainte nu se va mai manifesta niciodată șomajul populației germane din regiunea Sudeților, nici suprapopulația Pragei, și nici izolarea Linzului, iar Viena și-a redobândit hinterlandul materiilor prime moravo-sileziene, care îi lipsea atât de mult după pacea dela St. Germain.

Realipirea la teritoriul Reichului a țărilor din spațiul boemo-morav nu e lipsită nici de importanță strategică generală pentru Germania. Într'adevăr, toate statele trebue să urmărească un raport cât mai sănătos între lungimea frontierelor lor și suprafața țării. Prin încadrarea Protectoratului în Reich, frontierele Germaniei s'au scurtat dela 7470 km la 5820 km. Prin urmare, lungimea frontierelor Marelui Reich German a devenit mai mică chiar decât lungimea frontierelor Germaniei celei mai mici, din 1920, de 6400 km. In același timp, numărul locuitorilor Germaniei a crescut cu aproximativ 26 milioane, atingând cifra de 86 milioane locuitori. In schimb, fosta Cehoslovacie era modelul unei configurațiuni statale diforme. Pe drept cuvânt s'a afirmat despre ea că avea forma unui crocodil întors cu gâtlejul spre Germania. Una dintre urmările acestor frontiere anormale a fost grevarea extraordinară a bugetului statului ceh cu cheltueli pentru armată și poliția de frontieră. Aceste cheltueli, socotite pe cap de locuitor, erau cele mai ridicate din Europa. Prin lichidarea fostei Cehoslovacii și înființarea Protectoratului Boemiei și al Moraviei, poporul ceh s'a reîntors în cadrul total al Reichului, iar țările boemo-morave

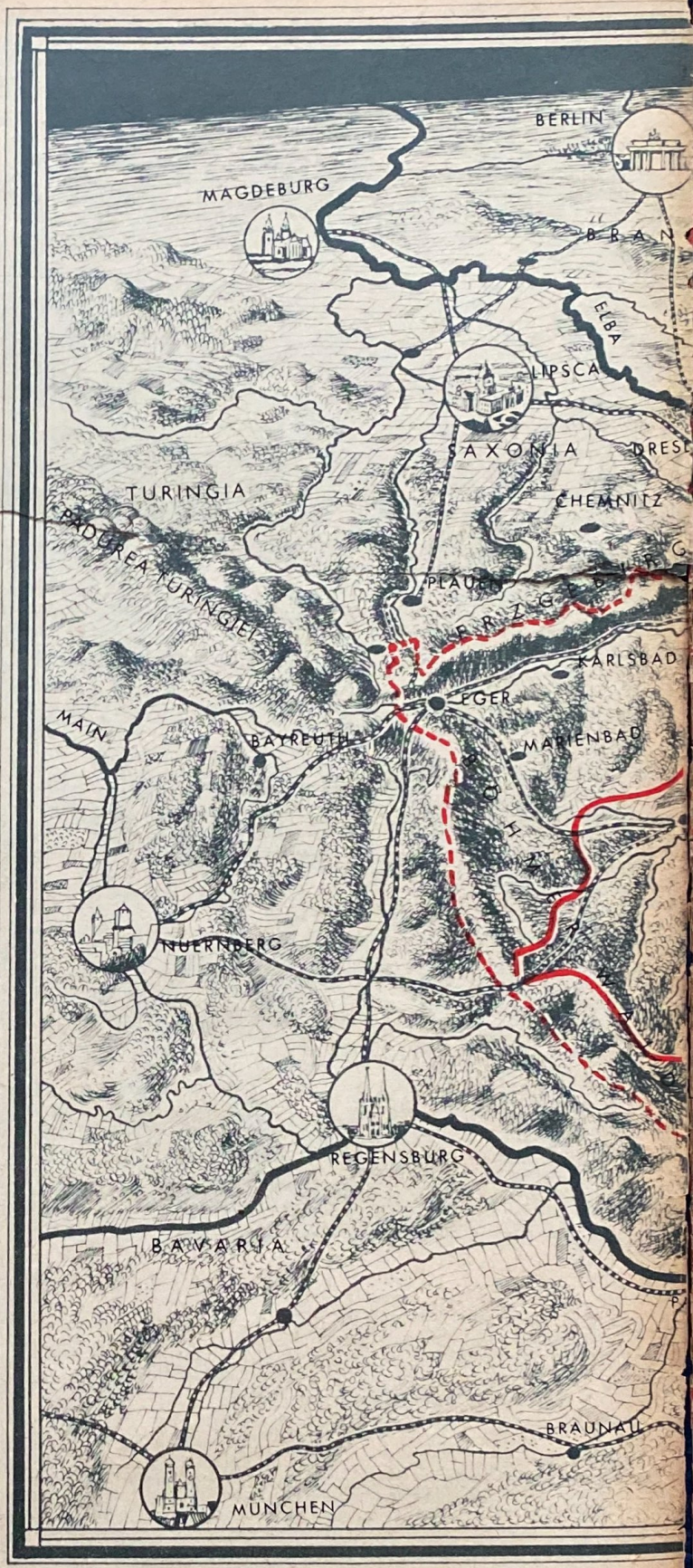

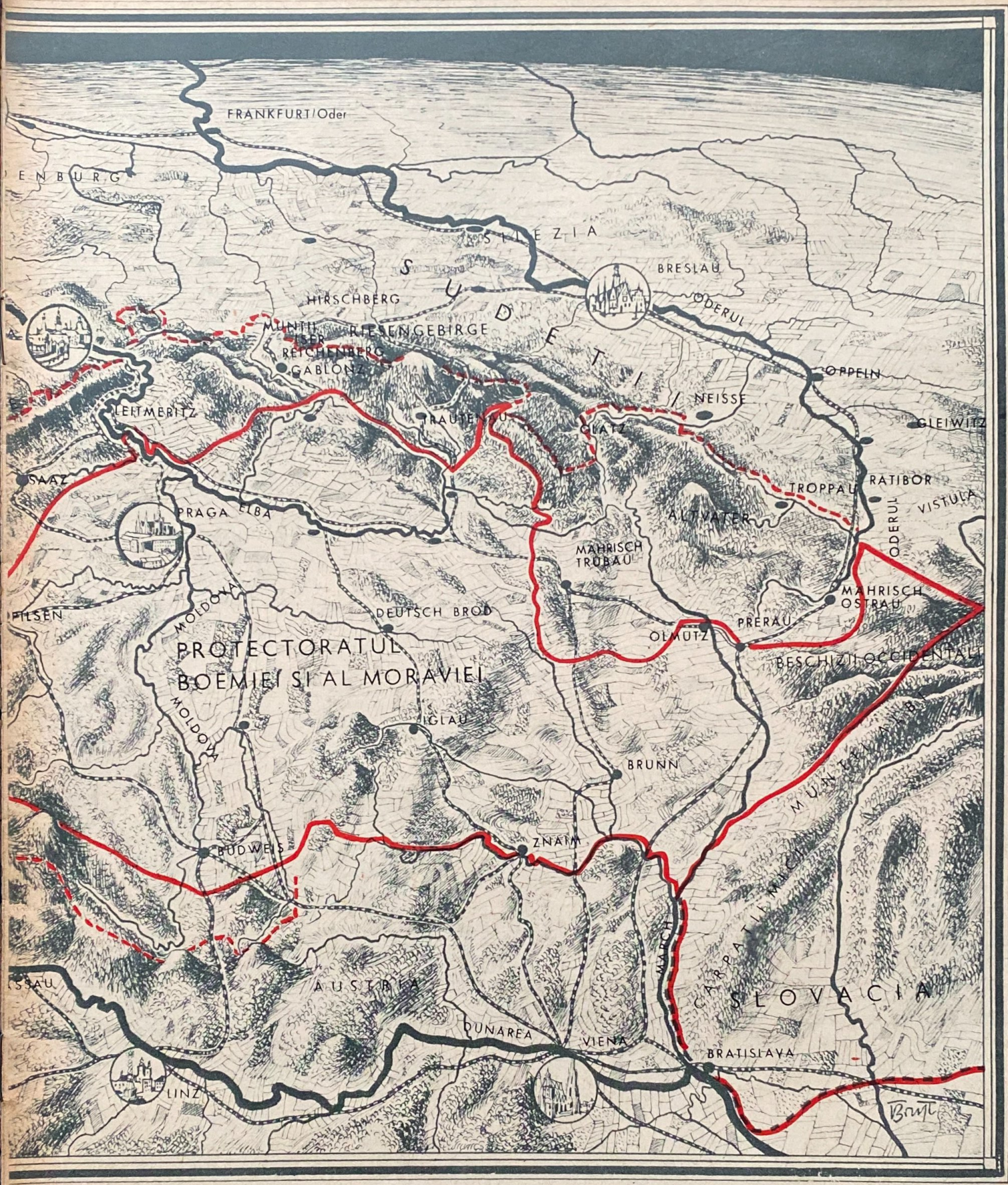

După lichidarea statului cehoslovac din anul 1939, s'a înfiinţat Protectoratul Boemiei şi al Moraviei. Harta arată situaţia sa geografică naturală în cadrul marelui spaţiu german. Linia roşie întreruptă indică întinderea Cehiei până în anul 1939

au redevenit o parte integrantă din unitatea geopolitică a centrului continentului. Ca urmare, soluţionarea problemei vitale a unui mileniu instaurează iarăşi condiţiunile firesti politico-spaţiale şi naţionale ale evoluţiei istorice din această parte a Europei Centrale, iar legea care guvernează aici devine din nou vizibilă şi valabilă.

Intreaga evoluţie istorică adevereşte cu certitudine faptul că ori de câte ori poporul ceh s'a despărţit de cel german, ridicându-se chiar contra lui, rezultatele au fost fatale pentru el. Dar ori de câte ori se încadra în mediul său, el înflorea şi prospera. Binele său depindea mereu de atitudinea sa faţă de poporul german. In toate epocile de prosperitate economică şi culturală a poporului ceh, el se afla în cadrele statului german, constituind o parte integrantă a Reichului. El a fost ridicat odată cu Germanii ce năzuiau spre propăşire. Influenţa germană n'a constituit niciodată un obstacol, ci totdeauna un avantaj pentru desvoltarea naţională şi consolidarea economică a existenţei naţiunii cehe.

Un luptător cavaler, ca om de stat, ca aviator de vânătoare în Est şi Vest şi ca om — *aşa mânuia Reinhard Heydrich şi spada sportivă. El era unul dintre cei mai buni scrimeuri din Europa*

La un concert din Praga. Locţiitorul Reichsprotektorului, Reinhard Heydrich. În dreapta lui, d-na Heydrich

TESTAMENTUL

Publicăm în acest număr o serie de articole privitoare la acea parte a Marelui Reich German care ca Protectorat al Boemiei şi Moraviei ocupă în cadrul Reichului o poziţie politică cu totul specială, suscitând interesul lumii. Seria acestor articole a fost începută în paginile 4 şi 5 cu o descriere a situaţiei geografice a Protectoratului şi a consecinţelor de natură generală, rezultând din această situaţie. Articolul următor ne transportă în miezul prezentului, desenând imaginea lui Reinhard Heydrich, Reichsprotektor locţiitor al Boemiei şi Moraviei, asasinat la Praga la începutul verii anului trecut. Intradevăr, ceea ce a creat acest om în scurta perioadă de activitate a fost sfinţit prin moartea sa, devenind temelia unui plan de refacere care — ca un testament — obligă atât pe Germani cât şi pe Cehi

Este aproape îndoielnic că vreun alt om decât un Ceh sau un German şi-ar putea da seama ce înseamnă afirmaţia că domnul Hacha, preşedintele Statului a reluat tradiţia Sfântului Wenzel când a ordonat ţărilor Boemia şi Moravia să se pună sub protecţia Reichului German. Wenzel, rege al Boemiei, fu ucis acum 1000 de ani, la 929, de către fratele său, când se hotărîse să-şi dea ţara pa mâna creştinătăţii. Pe atunci noţiunea de creştin se confunda cu cea de german. Poligamia, comerţul de sclavi, jaful şi omorurile erau în floare în jurul patalului regal, în vremea în care Wenzel luă această hotărâre.

La 4 Iunie 1942 muri la Praga — asasinat din însărcinarea unor patroni inamici internaţionali — Reinhard Heydrich, Germanul care abia cu câteva săptămâni înainte primise cheile capelei St. Wenzel din mâinile preşedintelui Statului ceh. Ordinul de crimă venea din Londra, dar asasinii au fost iarăşi Cehi, ca acum 1000 de ani, pe vremea lui Wenzel; ei au executat ordinul de a se lăsa transportaţi de avioanele britanice în Boemia şi Moravia şi au săvârşit omorul deoarece erau pentru întunerec şi împotriva ordinei.

Reinhard Heydrich n'a stat la Praga niciun an împlinit. El venise în Septemvrie 1941 şi fu ucis în luna Iunie 1942, într'o dimineaţă de vară, pe când era în drum spre Burgul din Praga fără grijă, cu conştiinţa împăcată.

În ziarul „Narodny Prace", Vaclav Stoces scria la 7 Iunie următoarele: „Idealul fizic al Germanului, întruchipat de omul de stat asasinat, era întregit prin spiritul ideal şi prin concepţia strălucită care i-a animat întreaga personalitate. Un bărbat frumos ca persoană şi ca personalitate: iată caracteristica umană a celui căzut la datorie."

Masca de gips a defunctului, *făcută de sculptorul prof. Rotter din Praga*

Heydrich avea virtutea principală a unui bărbat adevărat: neînfricarea. El nu dispretuia primejdia, dar nu credea niciodată că el ar fi primejduit în Protectorat. Ce e drept, el se gândise la moarte, chiar la o moarte neaşteptată — căci discutase în treacăt cu amicul şi urmaşul său şi posibilitatea morţii sale —, dar nu crezuse niciodată că va da faţă cu moartea la Praga.

Heydrich îşi cunoştea ucigaşii. Ei îl salutară timp de mai multe zile, când automobilul său îşi încetinea viteza la curbă. Această încetinire îi fu fatală. Heydrich răspundea la salut, deoarece el credea că oamenii care lucrează la şosea ar fi muncitori.

Şeful serviciului de siguranţă şi generalul Poliţiei ar fi avut multe posibilităţi pentru protecţia sa, dar el le refuza şi trecea prin Praga fără escortă, deoarece avea deplina conştiinţă de a nu fi făcut decât bine pentru poporul ceh. Când venise el, înflorea specula, comerţul clandestin şi trădarea. Poporul muncitor era în primejdie şi ducea lipsă. Heydrich interveni energic şi fu satisfăcut că printre vinovaţii pe care puse mâna nu se afla mai niciun muncitor.

Nici asasinii săi nu proveneau din clasa muncitoare. Erau nişte emigranţi leneşi, cari au trebuit să fie lansaţi din Londra cu paraşuta deasupra Boemiei, deoarece niciun Ceh muncitor n'ar fi

fost în stare să ridice arma ucigașă contra generalului. Numai fățarnicii ar putea afirma că Heydrich s'ar fi bucurat chiar de simpatia poporului străin. Dar e un lucru adevărat și indiscutabil că poporul prinsese încredere în acest bărbat svelt și blond.

În momentul când fu răpus de gloanțele ucigașe, erau în curs măsurile pe care le ordonase în favoarea poporului ceh. Faptul că aceste măsuri n'au fost întârziate nici după omor, constitue o dovadă a lipsei de pasiune a Germanilor.

La 18 Octomvrie 1942, „Moldaulândle" din Praga — locul de unde se oferă cea mai frumoasă priveliște asupra Burgului din Praga (Hradcin) — își schimbă numele în „Reinhard-Heydrich-Ufer". D. subsecretar de stat, Karl Hermann Frank, SS-Gruppenführer, rosti cu acest prilej o cuvântare importantă, dedicată amintirii nepieritoare a celui dispărut.

Din această cuvântare citâm următoarele: „În acest loc aș vrea să mă adresez în general intelectualilor cehi. Dacă până acum am procedat energic împotriva păturei intelectuale cehe, atunci am făcut-o aceasta fiindcă 90 la sută dintre toți inamicii politici descoperiți ai Reichului, ajutoarele asasinilor lui Heydrich și agenții inamici, proveneau din pătura intelectuală cehă."

Oratorul făcu o distincție clară între forțele spirituale creatoare ale poporului ceh, medici și ingineri, funcționari și tehnicieni, scriitori și artiști și dăscălimea leală, și între acea pătură destructivă a intelectualilor cehi, care este de partea așa numitului „Consiliu de stat cehoslovac" cu sediul la Londra. Și Heydrich declarase războiu acestor intelectuali, deoarece ei, incapabili sau nemulțumiți cu ordinea și cu munca burgheză, au dus o mare parte a poporului ceh spre aventura politică, spre nenorocire și prăpastie, încercând apoi să-l atâțe la crimă și răscoală.

Politicienii megalomani care au dus poporul ceh la marginea prăpastiei stau la Londra și sunt hrăniți, deorarece li s'a rezervat rolul de trădători ai națiunii lor în serviciul unor puteri dușmane Europei și fiindcă s'au anunțat de bună voie pentru acest rol.

Lucrul cel mai bun ce poate da natura omului este veselia și o minte sănătoasă. Cu aceste două daruri, omul poate înfrunta nevoile și loviturile sorții. Dar este un blestem al naturii supărarea și lipsa de rațiune. Acestea duc la o atitudine pesimistă, dând privirii perspective ademenitoare iluzorii.

Dar acest blestem al naturii apăsa asupra intelectualilor cehi cari au pierdut toți prietenii poporului muncitor al Boemiei și Moraviei, cari au tolerat bogățiile de sute de milioane ale lui Pecek și care au lăsat în șomaj și mizerie poporul din care se trăgeau acești intelectuali.

O delegație de muncitori cehi care au fost primiți de Heydrich în mijlocul războiului la Burgul din Praga, fu întrebată care erau doleanțele muncitorilor. (În ziua aceasta, muncitorii cehi păseau pentru întâia oară în sălile de primire ale Burgului, căci stăpânii regimului ceho-democrato-republican de două decenii nu primiseră niciodată pe muncitori.) Printre altele, muncitorii amintiră că mulți dintre ei au fost încadrați iarăși în procesul de producție, în urma prosperității economice începută dela 1939, după ce fuseseră șomeri timp de mai mulți ani în fosta Cehoslovacie. Acești foști șomeri spuneau că pe vremea când nu aveau de lucru nu puteau să-și cumpere ghete. Dar acum, când au iarăși de lucru, procurarea încălțămintei este îngreunată pentru acești oameni din cauza economiei de războiu. În țara renumitelor fabrici de ghete ale lui Bata, numeroșii șomeri cehi n'aveau posibilitatea de a-și procura încălțăminte solidă! Este o dovadă că regimul era sprijinit de o pătură intelectuală degenerată, rea și asocială. SS-Obergruppenführer-ul Heydrich dădu muncitorilor ghetele necesare, în toiul războiului.

Intelectualii politicieni cehi își îndreptașară privirile spre Franța, Anglia și America cu toate că statistica exportului ceh dovedea că Germania era cea mai mare cumpărătoare a produselor industriale cehe.

Nu există și nu trebue să existe o lege care să oblige un popor la o prietenie ipocrită cu partenerii săi de comerț. Dar o politică și o pătură intelectuală care face ca poporul să devină un dușman declarat al partenerului său de comerț, înseamnă o politică proastă și o pătură intelectuală putredă. Este o binefacere pentru un popor când se declară războiu acestei pături intelectuale.

În același timp, Heydrich a întins mâna către poporul muncitor. După asasinarea sa, se realiză o înfăptuire pe care o făcuse cu câteva luni înainte de moartea sa. 7.500 de muncitori industriali cehi au fost trimiși să se recreeze în cele mai frumoase localități climaterice din Boemia, pe cheltuiala, Reichsprotektorului.

După ce urmașul lui Heydrich, generalul Daluege se convinsese că atentatul asupra lui Heydrich era repudiat de muncitorimea cehă, ar fi fost contrar spiritului celui căzut dacă s'ar fi renunțat la această înfăptuire. Opera de recreație pentru muncitori era un act simbolic. Nu putea participa la ea decât o parte a muncitorimii. Cel căzut nu se considera pe sine drept binefăcător, ca socialist el voia să spună muncitorimii: iată un lucru la care aveți drept, în viitor, când veți avea o dreptate socială.

Heydrich recunoscuse foarte repede defectele de care suferise poporul ceh în trecut, anume contradicții dintre doleanțele poporului muncitor și intelectualii săi rătăciți cari voiau să atragă poporul pe căi greșite. Poporului ceh nu i se dăduse prilejul de a-și găsi propriul său stil de viață. Adaptarea idealurilor occidentale greșit interpretate, nu putea însemna fericirea pentru poporul ceh. Poporul nu poate găsi stilul de viață potrivit decât dacă el însuși devine un dascăl al intelectualilor săi. Poporul trebue să poată striga intelectualilor săi: este greșit să se gândească ceea ce nu se poate trăi! Poporul trebue să recunoască limpede primejdiile care-l amenință din partea unor intelectuali rătăciți. Pentru a putea face aceasta, poporul trebue să aibă înainte de toate liniște. Aceasta era voința lui Heydrich, iar testamentul lăsat de cel căzut la datorie este ca această liniște, care numai ea singură garantează desvoltarea unui stil de viață adevărat și sincer al poporului ceh, să nu mai fie turburată prin focuri de revolver.

„BĂTRÂNUL"

Despre generalul Kurt Daluege, urmașul lui Heydrich

Urmașul lui Heydrich în funcțiunea de locțiitor al Reichsprotektorului este un Silezian înalt ca bradul. Se zice că cei mai buni Berlinezi sunt de origină din Silezia. Berlinul este a doua patrie a lui Kurt Daluege. Despre un om cu o atitudine atât de impresionantă ostășească, este fără îndoială uimitor să auzi că a exercitat profesiunea de inginer. Generalul Daluege a fost chiar un inginer foarte activ. El a executat printre altele punerea în valoare a terenului industrial din Velten, din Nordul Berlinului, construind și canalurile. Mai târziu el intră în serviciul municipiului Berlin, ca inginer. Dar încă de pe atunci, el oscila între datorie și inclinație. Ca ofițer voluntar temporar al Reichswehrului el luă contact cu activitatea de comandament, care astăzi îi ocupă majoritatea timpului.

Daluege a fost cel mai vechi și cel mai popular conducător SA din Berlin. Ca deputat în dieta prusiană, el fu oratorul naționalsocialiștilor pentru bugetul poliției. De aceea era explicabil că i s'a încredințat reorganizarea poliției prusiene. Poliției i se rezervase o misiune specială. În cazul reintroducerii serviciului militar obligatoriu, ea trebuia să pună la dispoziție o mare parte dintre cadre. Misiunea principală cu care a fost însărcinat Daluege era orientarea militară a poliției. O dovadă că a rezolvat în mod strălucit această misiune, o constituie faptul că peste 190 de foști ofițeri de poliție germani care activează astăzi în cadrele armatei, sunt decorați cu Crucea de Cavaler. Generalul de armată Daluege în calitatea de șef al Poliției de Ordine, comandă și astăzi trei milioane de polițiști, printre care poliția propriu zisă, jandarmeria, pompierii, poliția antiaeriană organizația „Technische Nothilfe", pompierii voluntari și alte organizații polițienești auciliare. În afară de aceasta, el mai îndeplinește funcțiunile de Reichsprotektor. Este natural că în asemenea împrejurări abia mai poate fi vorba de generalul Daluege în viața particulară. O mare parte a timpului său liber o petrece lucrând, în avion și în automobil. El face drumul între Praga și Berlin și frontur ile pe care sunt angajate trupele sale. El e un tată fericit și un vânător pasionat. Publicul vede rareori ceva din viața sa de familie, pe soția lui și cei patru copii. Generalul de armată Daluege trăiește foarte retras. Și doamna Daluege lucrează în tăcere la opera sa preferată: îngrijirea familiilor cu copii mulți. Colaboratorii generalului Daluege au rareori ocazie de a vedea în intimitate pe „bătrânul" (porecla respectuoasă ce i s'a dat), adică într'o seară, la o masă veselă, unde reînvie amintirile din luptele trecute și unde se poate observa în ochii înflăcărați ai uriașului calm și greoiu câtă bucurie îi provoacă viața bărbătească și aspră a vânătorului.

Generalul Daluege în intimitate

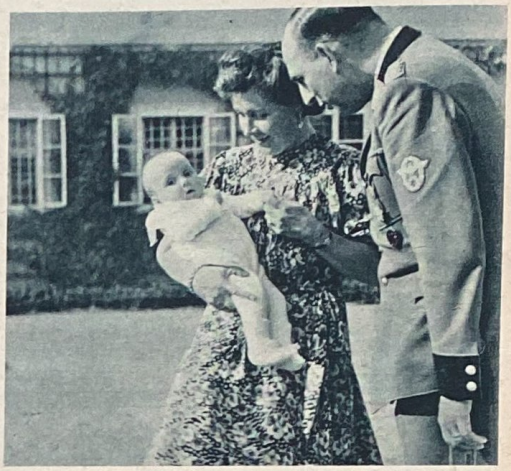

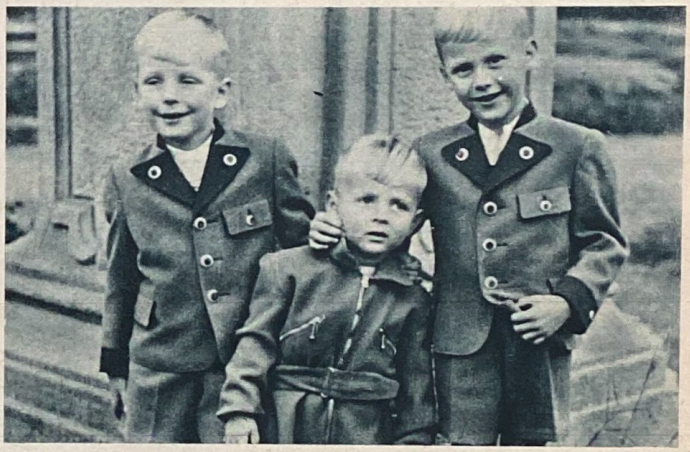

Dreapta: Fericitul tată cu soția și cu copilul cel mai mic. Jos: Cei trei fii mai în vârstă, „băieții"

SS-Oberstgruppenführer și Generaloberst der Polizei Daluege, Reichsprotector Locțiitor în Boemia și Moravia *Fotografia: Weidenbaum, reporter de războiu (P.K.)*

REŞEDINŢA REICHSPROTECTORULUI BOEMIEI ŞI MORAVIEI

Burgul din Praga a fost ales ca reşedinţă a Reichsprotectorului, odată cu înfiinţarea Protectoratului Boemiei şi al Moraviei. In fiecare zi, alături de schimbul gărzii germane (sus) are loc şi schimbul gărzii cehe

Steagurile
de pe Burgul din Praga

Pavilionul oficial al Reichului şi stindardul Preşedintelui Statului cu stema Boemiei şi Moraviei

O VIZITĂ LA BURGUL DIN PRAGA

Prezintăm cititorilor în aceste pagini reşedinţa comună a Protectorului Reichului şi a Preşedintelui Statului Ceh, dând o scurtă descriere a cooperării moderne dintre administraţia autonomă şi directivele Statului

Dealul fortificat ce se înalţă deasupra Moldavei era vechea reşedinţă imperială. Dintre Habsburgi, numai Rudolf al II-lea, prietenul alchimiştilor şi marele amator de obiecte de artă, îşi avu reşedinţa la Praga. Ceilalţi îşi aleseră Viena ca reşedinţă. Dar Maria Tereza puse să se restaureze vechiul palat, iar clădirile ei dădură dealului liniile plate şi avântate ale arhitecturii clasice. Până atunci, dealul era compartimentat prin linii gotice verticale ce năzuiau toate spre cer. Acum el se întinde larg şi întru câtva asemănător unei cazărmi, dar sus de tot, printre norii cenuşii, triumfă încă filigranul gotic, iar acoperişul verde baroc al turnului catedralei râde ca o faţă rumenă de strengar pe deasupra zidurilor puternice, până la malurile râului.

Palatul este reşedinţa celui mai înalt reprezentant al Marelui Reich German în Boemia şi Moravia: Reichsprotectorul. Şi preşedintele de Stat al Protectoratului îşi are reşedinţa în clădirea Burgului. Deasupra porţii Mathias, în curtea de onoare a Burgului, fâlfâie alături drapelul german şi cel ceh. În timpul războiului, în Germania nu există gărzi de onoare. Praga face o excepţie dela această regulă. Două santinele stau în faţa intrării forjate artistic a curţii de onoare.

Această intrare nu e deschisă decât pentru Reichsprotektor şi pentru preşedintele Statului. Garda de onoare prezintă arma când generalul Daluege sau preşedintele Hacha trec prin poartă. În afară de aceasta, pentru Preşedinte mai prezintă arma încă o gardă de onoare a trupelor guvernamentale cehe, în curtea din fund, unde se află birourile preşedintelui. Dacă cei doi reprezentanţi ai Reichului şi poporului ceh au oaspeţi oficiali, li se deschide şi acestora poarta spre curtea de onoare.

Locţiitorul Reichsprotektorului, d. general de armată Daluege şi d. Hacha, preşedintele Statului, stând de vorbă în Burg

D. ‡-Gruppenführer K. H. Frank, subsecretar de stat de pe lângă Protectorul Reichului şi na Frank, la o recepţie dată de preşedintele Statului. In stânga, d. Moravec, ministru ceh

Piaţa Wenzelsplatz din Praga: O mare manifestaţie a populaţiei cehe contra instigatorilor asasinării lui Heydrich. Populaţia cehă a depus un jurământ de credinţă faţă de Reich

Acest ceremonial strict din larga şi singurateca curte de onoare exprimă foarte solemn demnitatea Reichului.

Protektorul nu locueşte decât în câteva încăperi ale Palatului. El n'are decât un birou propriu şi birourile adjutanţilor săi, apoi o sală de conferinţe şi o sufragierie. Atâta e aproape totul. Sala de mese e împodobită cu una dintre picturile mari ale unui maestru ceh; în schimb, în aripa clădirii preşedintelui ceh se află comori de artă germane.

Reprezentantul permanent al Reichsprotectorului este d. ‡-Gruppenführer şi subsecretar de stat Karl Hermann Frank, ale cărui birouri sunt situate în apropierea Burgului, în palatul Czernin. Această splendidă clădire cuprinde şi birourile Reichsprotectorului. Pe vremea fostei Cehoslovacii, ministerul de externe se afla în Palatul Czernin. Aici se află şi punctul de contact dintre Reich şi guvernul ceh. Reichsprotektorul este direct sub ordinele Fuehrerului Germaniei. Oficiul Reichsprotectorului este o autoritate supremă a Reichului, adică are acelaşi rang ca şi ministerele Reichului, neavând prin urmare caracterul unui guvern regional (Landesregierung). De aceea, deciziunile acestei autorităţi sunt deciziuni ale Reichului. Guvernul poporului ceh este cu totul autonom în toate chestiunile culturale. Faptul că el se deosebeşte de guvernele ţărilor germane se manifestă prin aceea că el are un minister propriu al propagandei, unde se rezolvă şi problemele culturale autonome cehe. Ţările Boemia şi Moravia sunt împărţite în cinci regiuni administrative. Competenţa şefilor acestor regiuni se extinde şi asupra autorităţilor comunale. Administraţia este o coordonare modernă a autonomiei administrative şi a directivei din partea Statului. În acest sistem se garantează desvoltarea personalităţilor productive. Generalul Heydrich, Reichsprotectorul răpus de gloanţele ucigaşe, a ordonat el însuşi introducerea acestei moderne administraţii germane. A fost una dintre marile înfăptuiri postume ale sale. După ce se va dovedi eficacitatea acestui mod de administraţie liberă, se vor întări tot mai mult relaţiunile fecunde dintre celelalte părţi ale Marelui Reich German şi Protectorat.

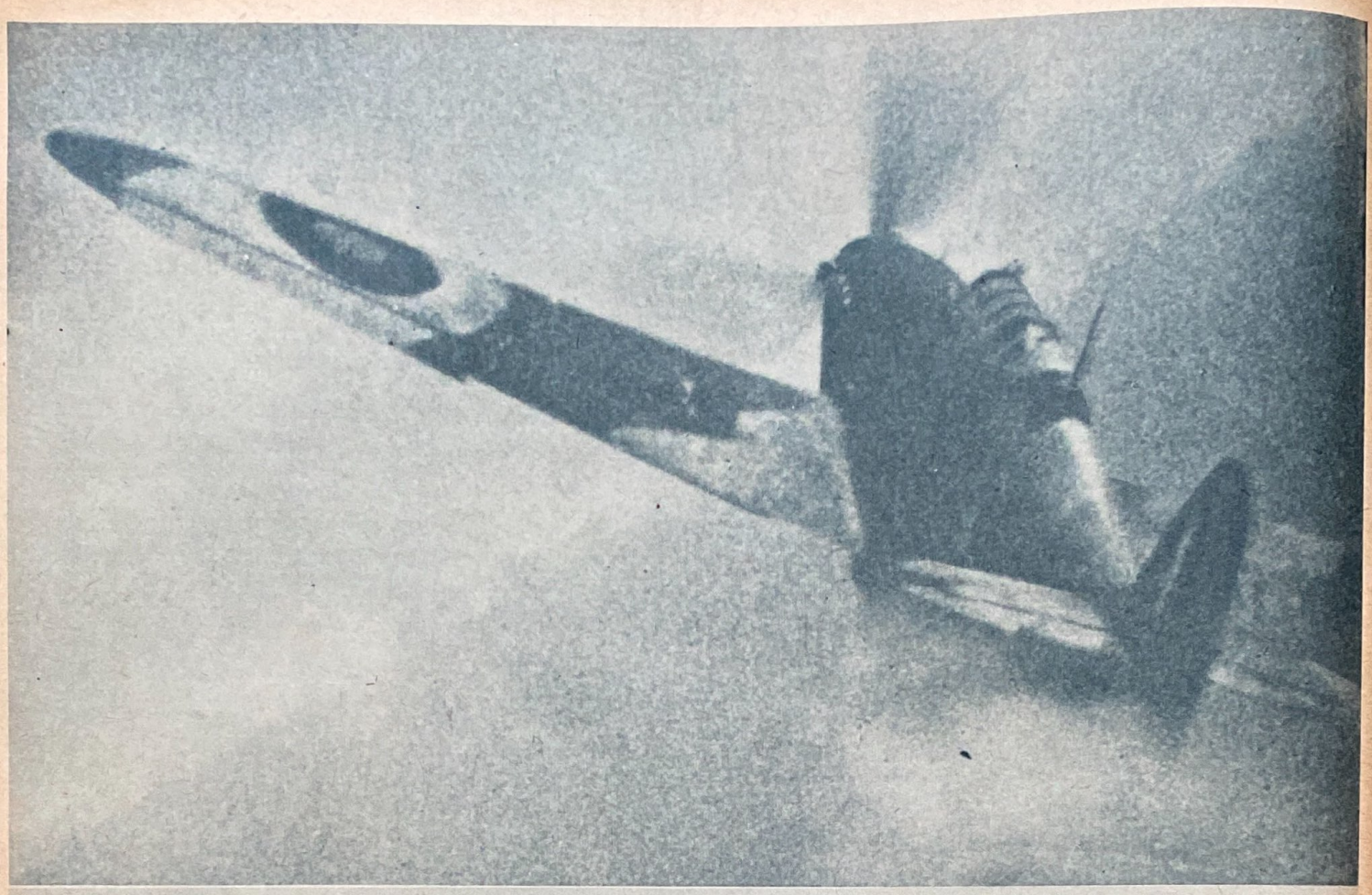

PERICOL DE CIOCNIRE!

Un avion de vânătoare Hurricane a fost lovit de proiectilele unui Messerschmitt. Fumul alb ce ese din fuselaj arată că a fost atins rezervorul de benzină. Avionul britanic încearcă să scape din bătaia urmăritorului său german, virând brusc spre dreapta. Messerschmitt-ul urmăritor ajunge atât de aproape de Hurricane, încât se ivește primejdia ciocnirii. Avionul britanic apare atât de mare în film, încât nu încape în imagină

ÎMI FILMEZ VICTORIILE AERIENE

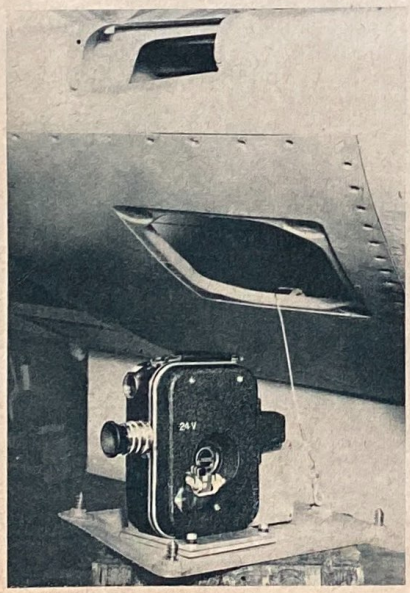

Cele mai multe avioane de vânătoare germane sunt prevăzute cu un aparat de filmat, cu film îngust. Acest aparat este montat pe avion și cuplat electric cu armele de bord. El lucrează în mod cu totul automat. Odată cu filmul, aviatorul se întoarce cu dovada documentară a victoriilor sale, care în acest caz îi pot fi "omologate". Prezentăm aici câteva dintre aceste filme turnate în luptele aeriene dela coasta Canalului Mânecii

←

Așa se montează aparatul de filmat. *Într'o parte a aripei s'a lăsat o fereastră, în dosul căreia se află obiectivul aparatului de filmat. Aparatul de filmat se introduce printr'o mare deschizătură din partea inferioară a aripii. Obiectivul poate viza tot ce se petrece în interiorul snopilor armelor de bord. Declanșarea aparatului de filmat are loc în același timp cu acționarea armelor de bord*

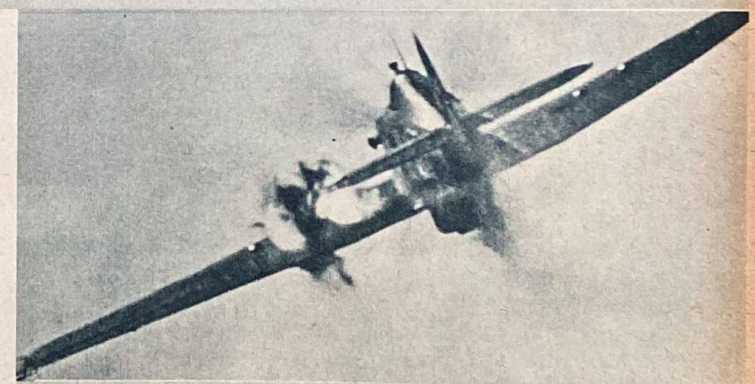

ARIPA STÂNGĂ

Aripa stângă a fost lovită de un obuz. Fotografia a fixat clipa exploziei obuzului

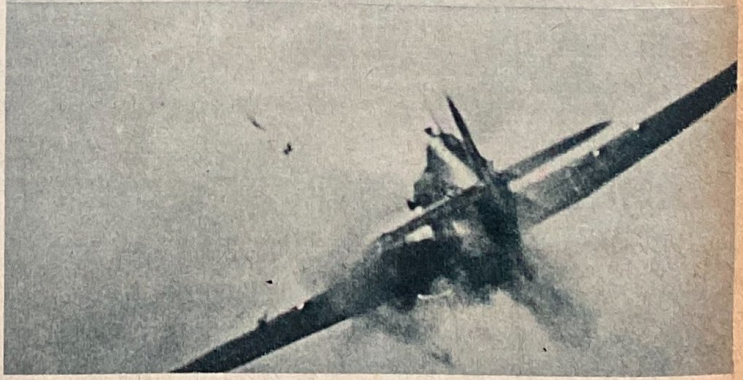

. . . Iar după o secundă . . . *N'a mai rămas decât fumul detunăturii. Din aripă s'au desprins părți care cad spre sol*

S'A APRINS

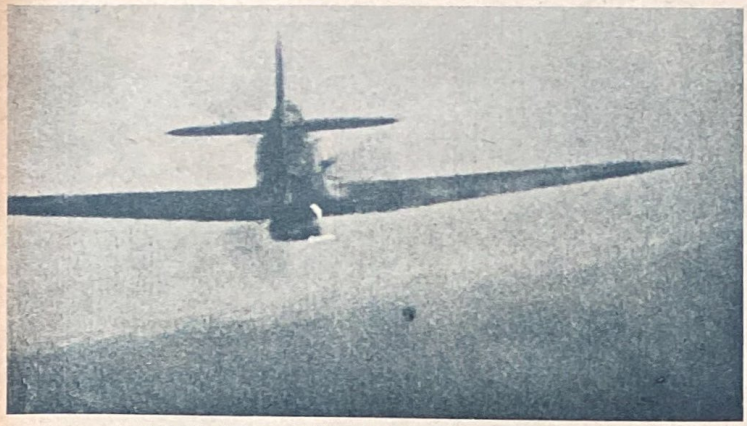

1 **Proiectilul mortal.** *Petele luminoase de sub fuselaj arată dâra a două proiectile dintre cari cel de sus va lovi fuselajul*

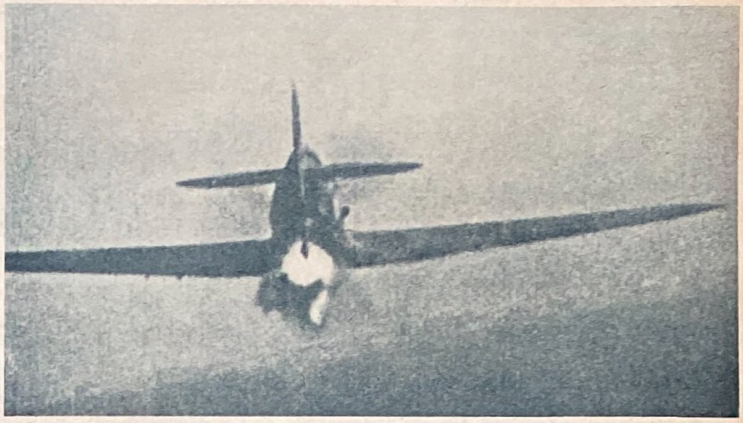

2 **In plin!** *Proiectilul brizant a lovit fuselajul în partea de jos. Rezervorul de benzină a fost lovit şi începe să ardă*

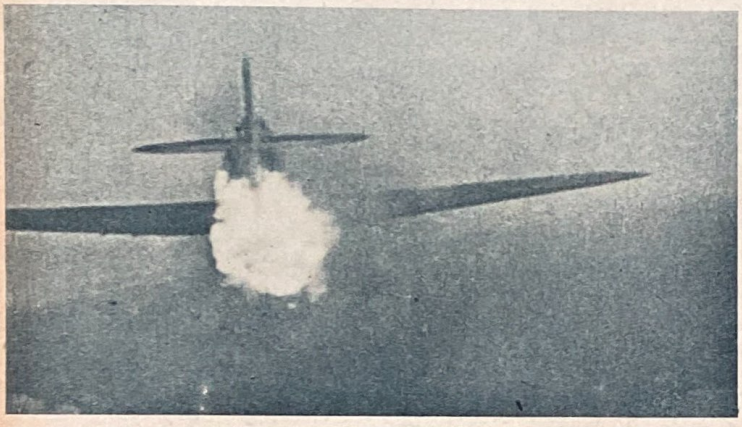

3 **Incendiul se propagă.** *Capătul fuselajului a şi fost învăluit de o flacără lungă*

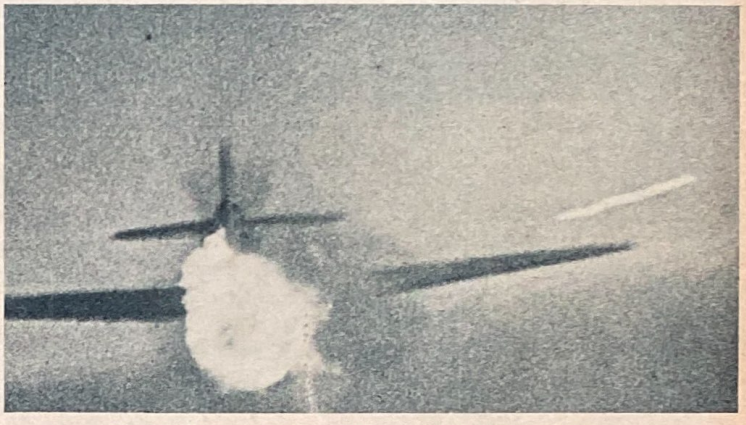

4 **Incă o lovitură în plin!** *Trăsătura albă din dreapta este dâra luminoasă a unui alt proiectil ce anunţă încă o lovitură în plin*

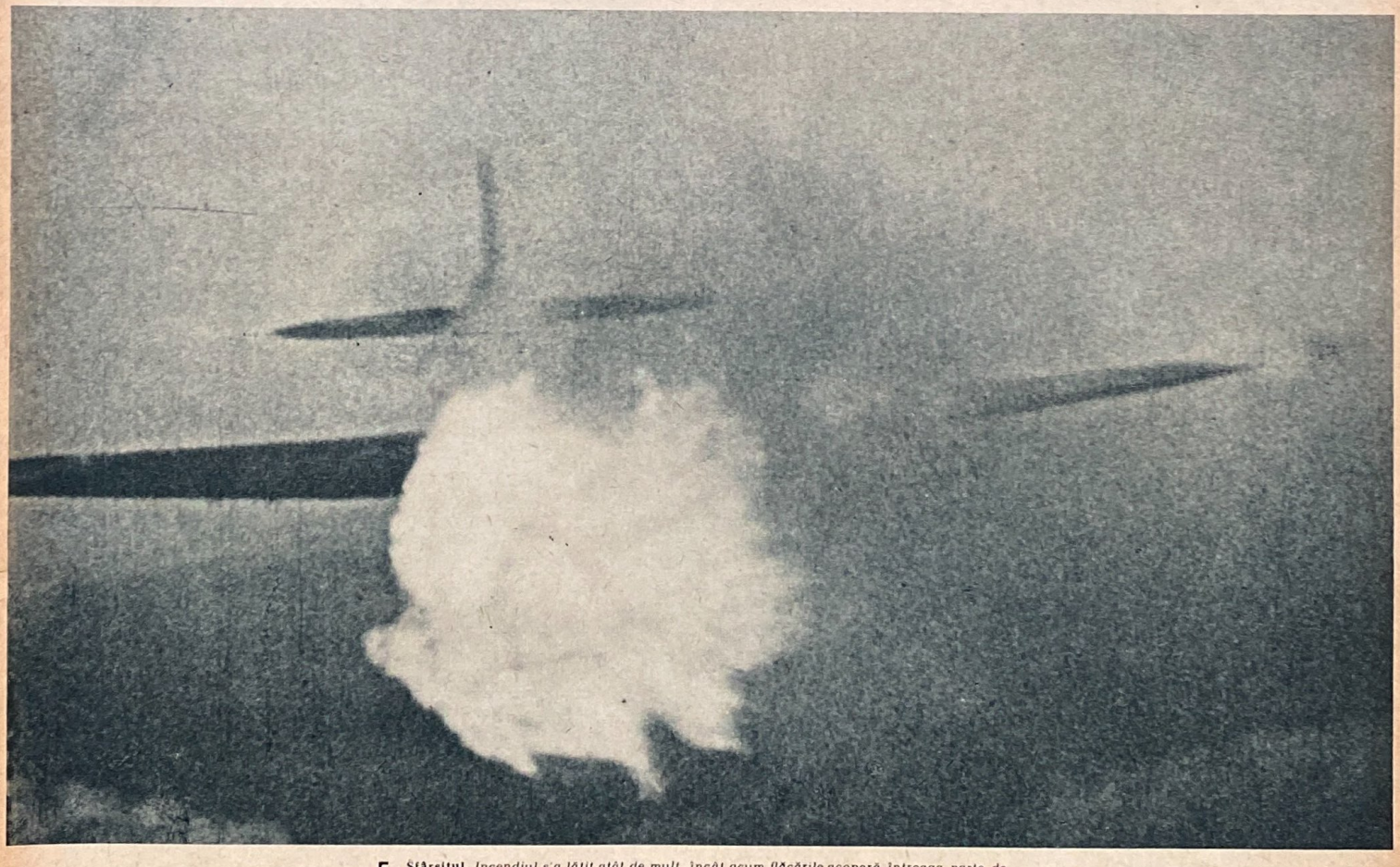

5 **Sfârşitul.** *Incendiul s'a lăţit atât de mult, încât acum flăcările acoperă întreaga parte de mijloc a avionului englez. In clipele următoare, el se va prăbuşi* Fotografiile: Luftwaffe

DISTRUGEREA TOTALĂ DELA TOROPEȚ

Aviația germană a deslănțuit o ploaie de bombe, reducând la tăcere bateriile antiaeriene în timp ce strânsoarea diviziilor germane cuprinse pe bolșevici-

Zăpada acoperi cu un giulgiu alb tabloul distrugerii totale. S'au capturat printre altele 447 de tunuri - Fotografiile: F. Fritsch, reporter de război SS (PK)

UN POPOR HARNIC

Se făuresc arme pentru libertatea Europei / Imagini din marile uzine ale Protectoratului

Prezintăm în paginile următoare câteva imagini din numeroasele fabrici de armament din Protectorat. In textul articolului, cititorul va găsi o descriere a situației muncitorilor cehi și a metodelor de colaborare germano-cehă. In Europa intreagă fumegă coșurile și bubuie ciocanele atelierelor în care se făurește armamentul. Focurile ard ziua și noaptea în uzinele de armament. Aparatul fotografic nu poate înregistra decât în imagini parțiale spectacolul gigantic al producției de război. Teatrul acțiunii este prea mare, iar scenele sunt prea numeroase, pentru a se putea încerca măcar o privire generală

Producția se sporește tot mai mult. Pretutindeni apar fabrici noi, ca din pământ

Montajul afetelor la fabricarea în serie a tunurilor antiaeriene grele

Fotografiile: Weidenbaum, reporter de război (PK)

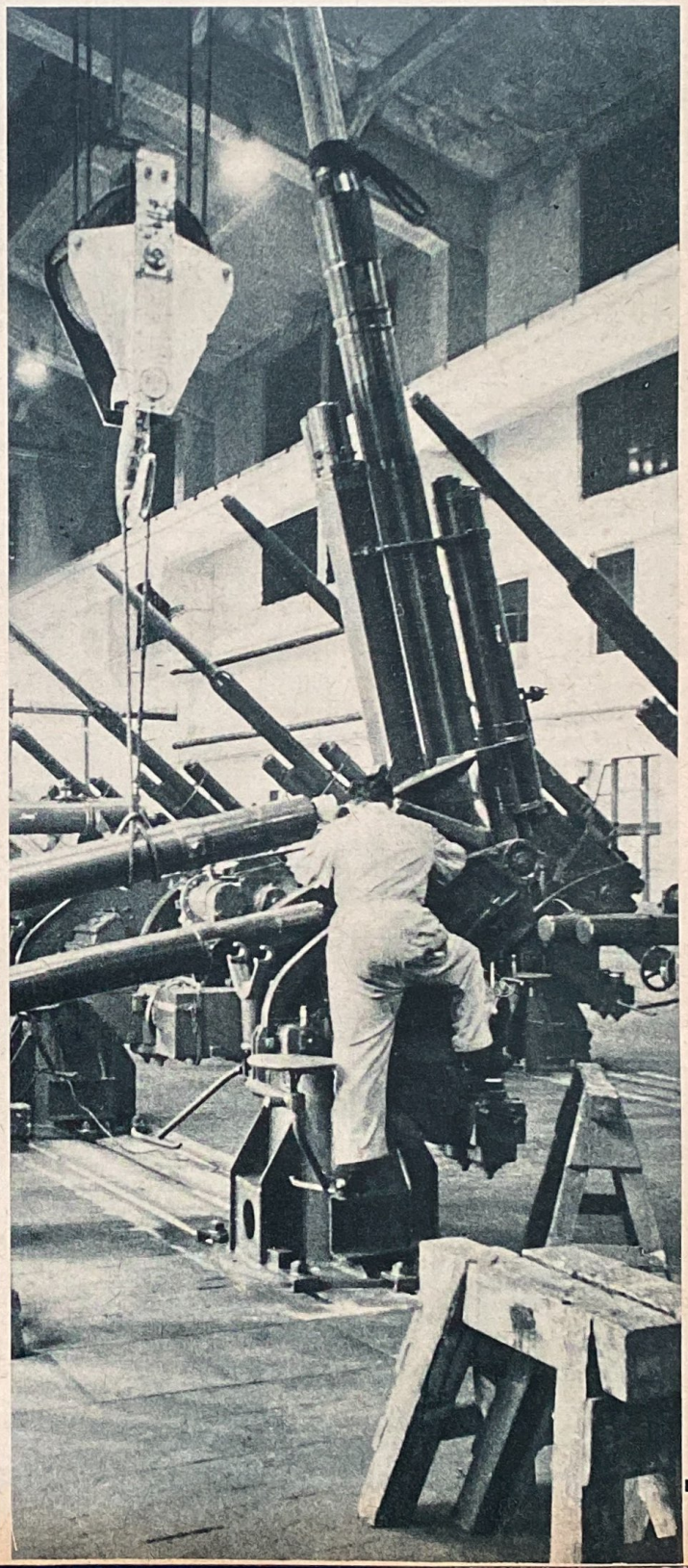

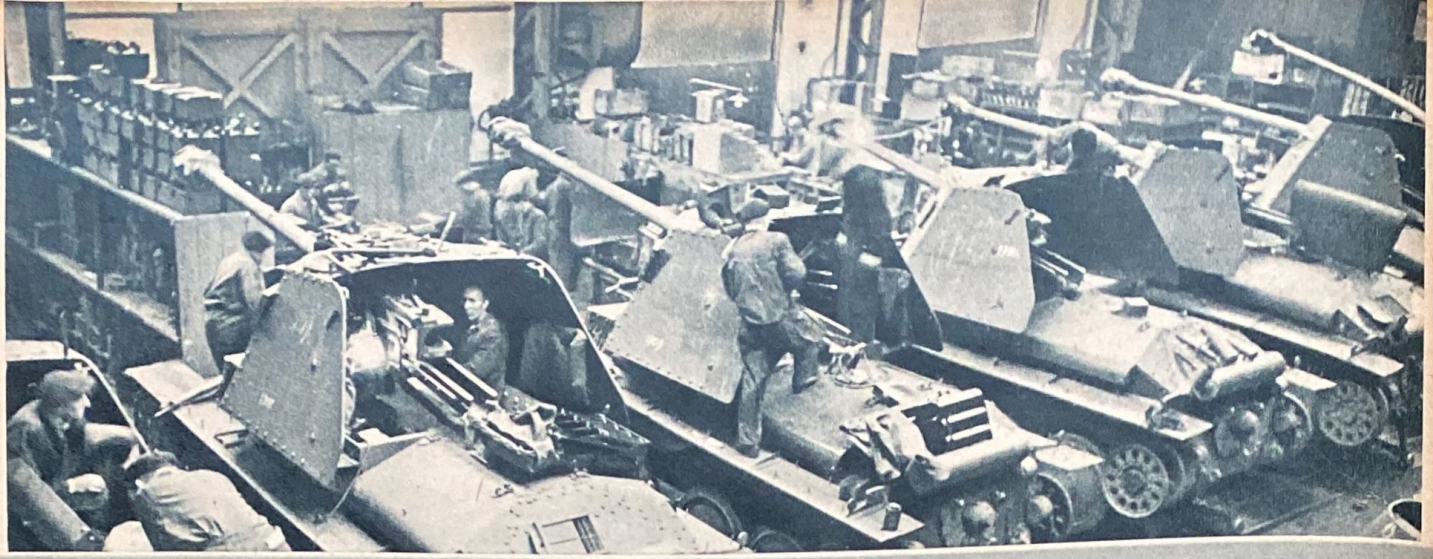

Care de luptă fabricate în masă, la montajul final

Obuzele pentru artileria navală se înșiră în coloane nesfârșite spre standul de control al strungăriei

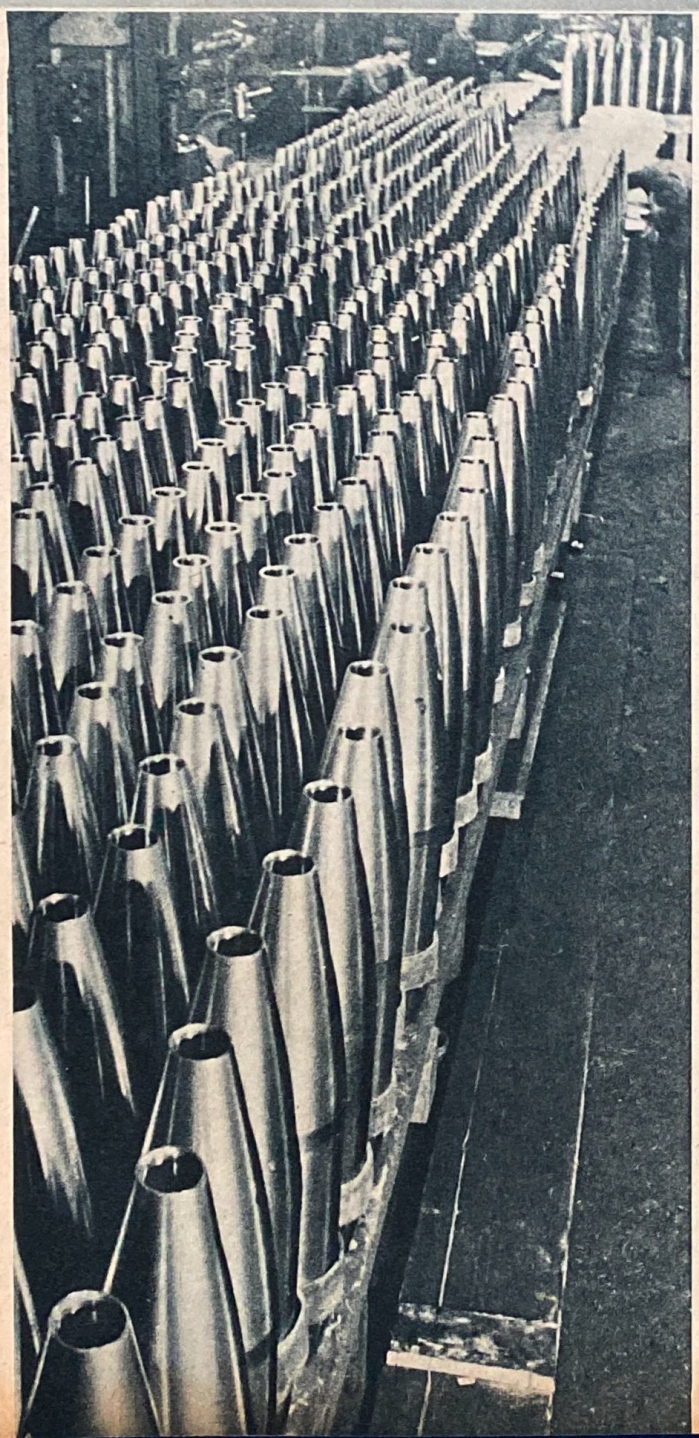

Banda rulantă zornăie, aparatele de sudură fâșâie la montajul tancurilor

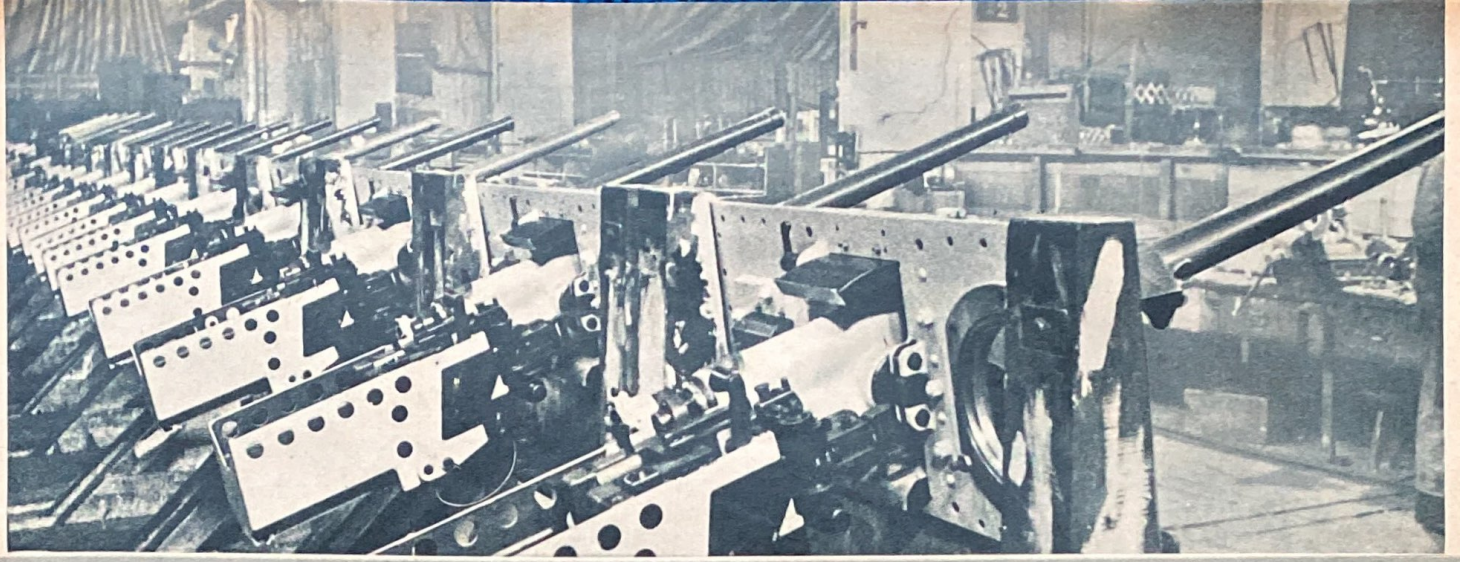

Tunurile anticar ușoare pleacă la montajul în tancuri

O privire într'o hală de montaj, cu începutul benzii rulante a tractoarelor de artilerie (în dreapta, longeroane de șasiu; în stânga, motoare)

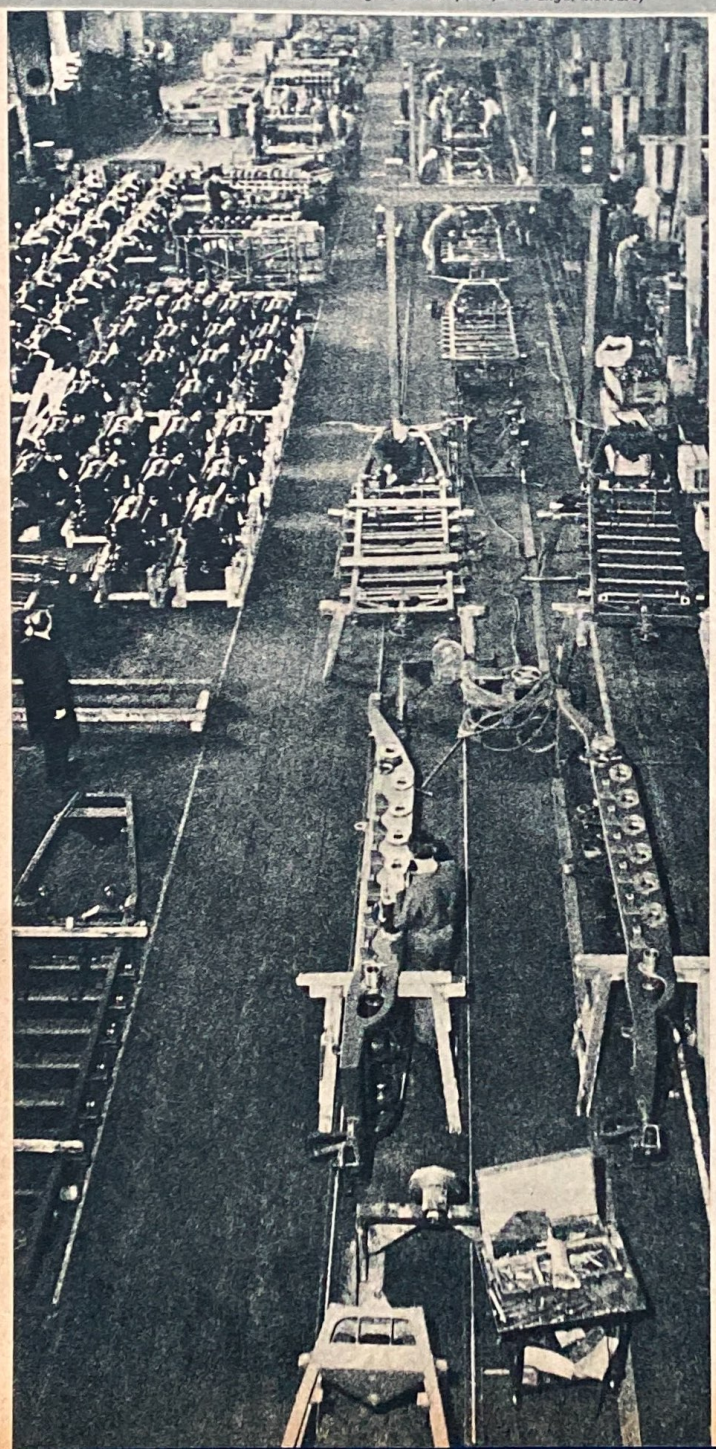

Un electrician specialist, care montează instalația complicată a unui tun de marină

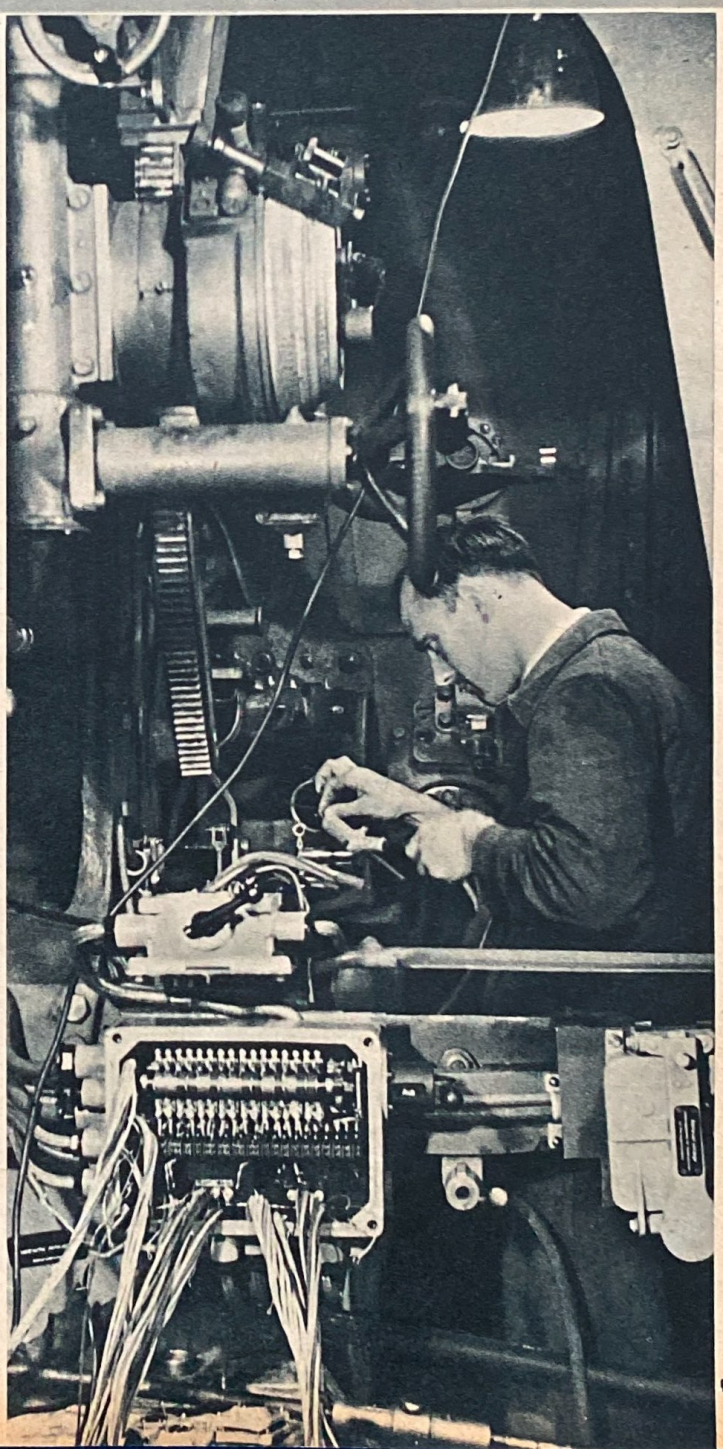

Punerea la punct a țevilor de mitralieră

Montarea cozilor de torpilă

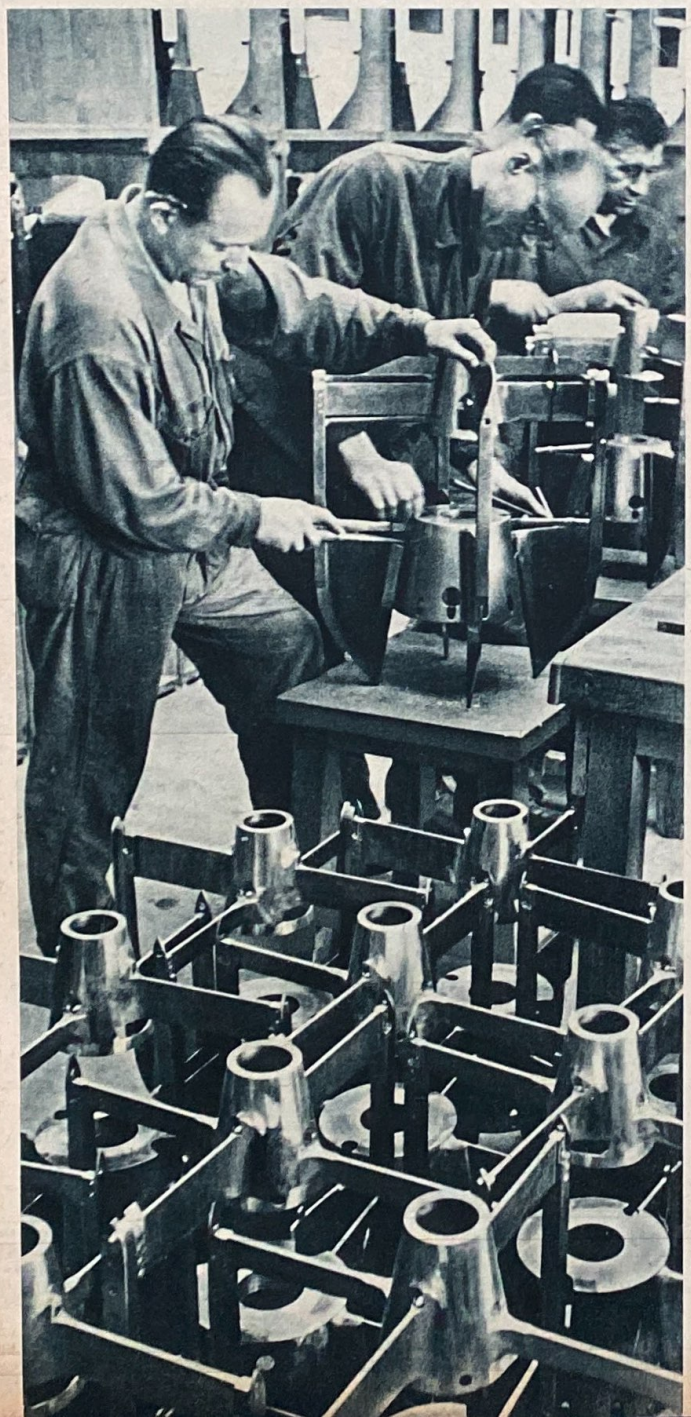

SOCIALISM FĂRĂ DEMAGOGIE

In afară de proprietarii și muncitorii agricoli, în Boemia și Moravia lucrează cu mâinile două milioane de oameni, adică o treime a populației. Restul se compune din funcționari, femei și copii.

Muncitorii și funcționarii publici erau organizați până la înființarea Protectoratului în vreo sută de sindicate. Aceste sindicate au fost încadrate acum într'o singură organizație numită „Centrala Națională a Sindicatelor Angajaților", administrată de funcționari cehi. Funcționarii publici au o autoritate centrală specială.

Republica Ceho-Slovacă a fost un stat capitalist și liberalist, cu toate manifestările sociale caracteristice: crize, șomaj etc. Faptul acesta apare cu atât mai curios pentru un observator străin, cu cât poporul boemo-morav a fost totdeauna un popor de meseriași și țărani. Este însă un fapt cert că poporul muncitor n'a putut obține prin înființarea republicii ceho-slovace nicio măsură socială importantă.

Exact în aceași stare a găsit Germania muncitorimea cehă în momentul în care și-a asumat protecția Boemiei și Moraviei. O transmitere a socialismului german sau a unor părți ale sale, de exemplu a Frontului Muncii, organizația comună a muncitorilor și patronilor, asupra poporului ceh era neavenită dacă nu de altceva, din motivul că Germania n'are intenția de a-și exporta formele politice proprii. În afară de aceasta, modul de gândire obișnuit al patronilor și al muncitorilor de sigur n'ar fi admis fără crize grave această modificare bruscă a formelor și conceptiilor de viață, această ciocnire cu o altă lume. Acum patru ani, lucrul principal era mai ales să se dea poporului muncitor în sfârșit liniștea necesară, la care avea tot dreptul după epoca marilor și constantelor tensiuni politice. Instituirea unui nou ideal politic în fața muncitorilor cehi ar fi fost o greșeală chiar și din pricina că informarea tendențioasă de ani îndelungați cu privire la Germania turburase vederile poporului.

Cei inițiați în materie spun că muncitorul din Boemia are un puternic simț al realităților vieții. Chiar primele luni după înființarea Protectoratului au trebuit să dovedească dacă acest simț era prezent în realitate, căci avură loc în mod sponțan anumite evenimente ce priveau gospodăria feicăruia în mod individual.

In Germania, toate condițiunile economice sunt mai concentrate și mai dense. Desfășurarea de realizări din Protectorat nu e nici pe departe atât de intensă. În afară de aceasta, între ambele țări există o mare deosebire în privința nivelului prețurilor și al salariilor. Deschiderea ecluzelor dintre cele două economii, adică desființarea frontierelor vamale, a trebuit să se manifeste în conformitate cu principiul vaselor comunicante, ceeace a și avut loc într'un mod foarte intens. Valurile produse au fost puternice, dovedindu-se cu acest prilej că ce e drept, simțul pentru realitate există încă, dar el nu mai era atât de puternic ca să poată refuza în mod net atâtarea politică care avusese loc din partea emigranților.

La izbucnirea războiului se observă mai ales acea afirmație a propagandei șoptite care pretindea că Germanii ar duce o viață bună în detrimentul poporului ceh, luându-i alimentele. Adevărul e că țările Boemia și Moravia n'au excedente de producție agrară, iar de pildă producția de grăsime nu e nici măcar suficientă.

Suplimentele de grăsime acordate în cel de al treilea an al războiului tuturor celor două milioane de muncitori cehi, provin din Germania.

In orice caz, rezultatele economice pe care le obțin fiecare cetățean al Protectoratului prin încorporarea în economia germană erau atât de mari, încât ele trebuiau să aibă ca urmare o trezire și o întărire a simțului realist. Salariile se urcară încetul cu încetul, ținându-se seama mai ales de salariile mici. Odată cu salariile crescură și prețurile.

Dar dacă economia Protectoratului urma să se poată afirma în cadrul Germaniei, trebuia să se introducă un control al prețurilor din partea Statului, — un lucru care avu loc foarte curând. Două dintre urmările secundare au fost nașterea comerțului clandestin și specula cu mărfurile în carență. Poporul muncitor privea cu o îndârjire tot mai mare această evoluție iar după ce trecuse un timp destul de lung, faptele acestea fură supuse aprecierii simțului său realist.

Și iată că faptele au fost mai puternice decât propaganda inamică. Muncitorii începură ei înșiși lupta contra speculei și a comerțului clandestin, dând o mână de ajutor autorităților, iar primul rezultat fu aprovizionarea cantinelor muncitorești cu alimente confiscate dela comercianții clandestini și dela speculanți.

Acest mic exemplu ține locul multora. Poporului muncitor i se dovedi în multe domenii că Germania e o prietenă a omului creator de valori.

Muncitorul și meseriașul ceh este foarte mult prețuit în Germania. Dar între metodele de producție germane și cehe există anumite deosebiri. De exemplu, raționalizarea este cu mult mai avansată în Germania. Înainte vreme, nivelul scăzut al salariilor muncitorilor cehi făcea de prisos în multe ramuri industriale raționalizarea procesului de muncă, simplificarea și mecanizarea sa. Muncitorul ceh nu știe acest lucru în majoritatea cazurilor. În afară de

Urmare în pagina 23

→

Următoarele 4 fotografii în culori: **Una dintre fabricile de armament germane din Protectoratul Boemiei și al Moraviei.** *Fotografia din dreapta: tunuri de vapor; pe următoarele două pagini: stânga cadrul unei mașini de tracțiune la o mașină dublă de găurit. Dreapta: tunuri de artilerie grea de câmp în timpul montajului. A patra fotografie în culori arată un proiector antiaerian în timpul montajului electric.*

Fotografiile: Weidenbaum, reporter de război PK

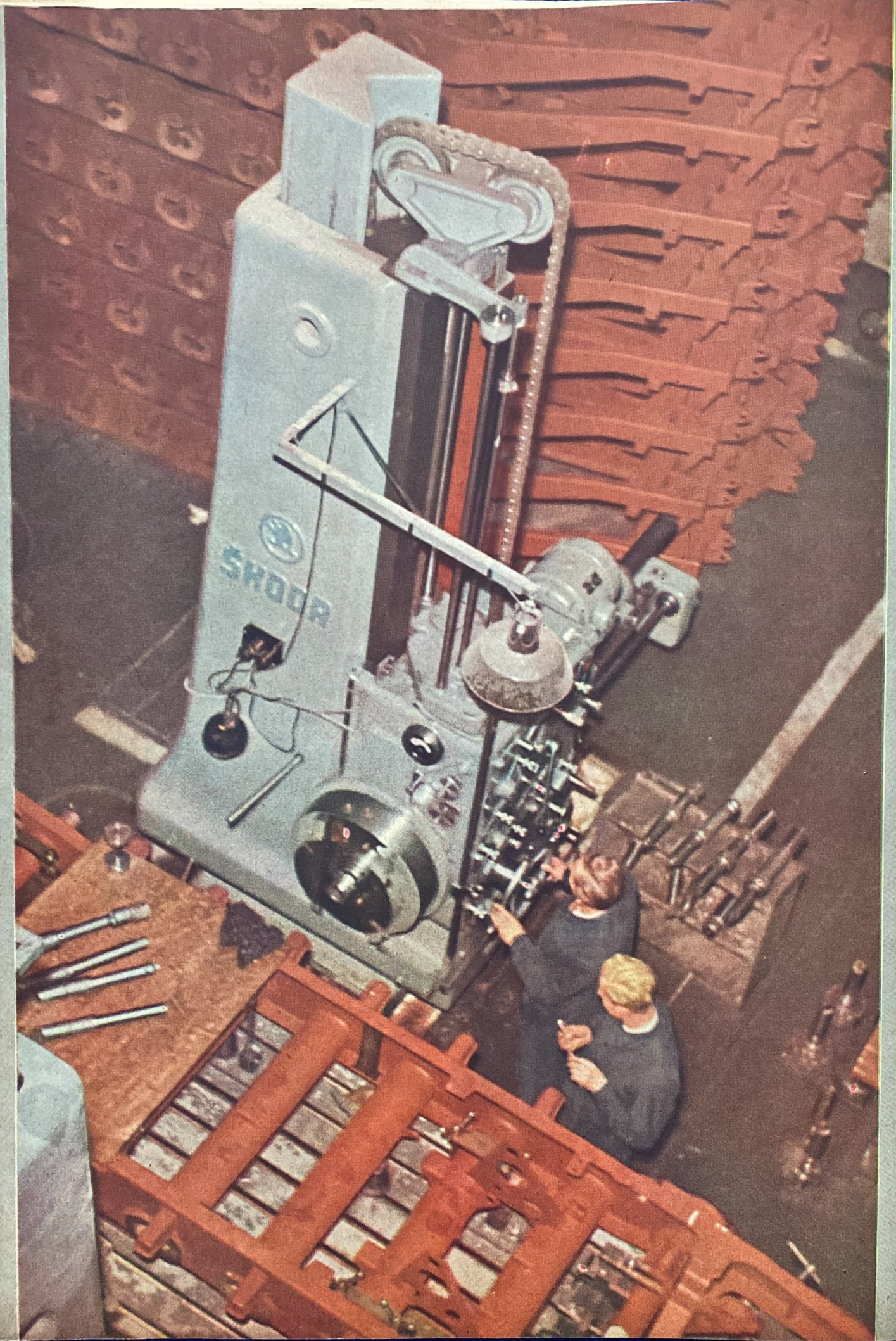
ŠKODA

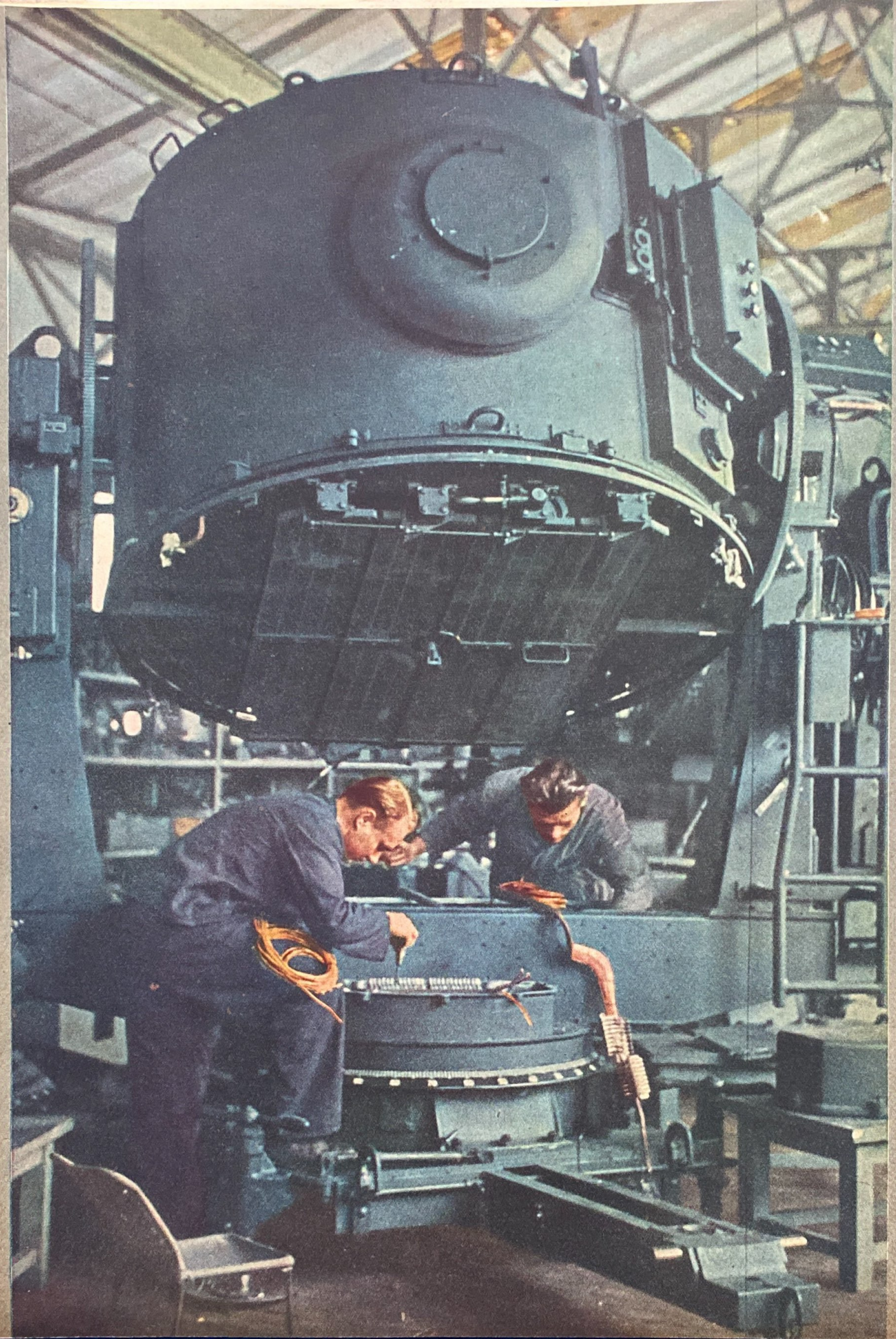

SOCIALISM FARĂ DEMAGOGIE

Urmare din pagina 18

aceasta, el nu cunoaşte îmbunătăţirile sociale din întreprinderi cari în Germania au putut fi realizate adesea ca o urmare a raţionalizării. Realităţile vieţii muncitoreşti germane, frumuseţea muncii etc., nu fuseseră arătate niciodată muncitorului ceh.

Prin urmare, după cum am amintit, Germanii nu vor să facă o agitaţie politică printre Cehi, dar ei vor să dea muncitorului ceh ocazia cea mai importantă şi supremă de a-şi ridica nivelul randamentului, pentru a-şi îmbunătăţi astfel standardul propriu. Forma germană este socialismul randamentului, iar latura tehnică a acestei forme se pune la dispoziţia muncitorimii cehe. Depinde de fiecare individ în parte, dacă vrea sau nu să se servească de aceste posibilităţi.

Câteva cuvinte despre aplicarea în practică: Şi în sistemul capitalist, muncitorul mai bun e plătit mai bine. Dar muncitorul manual din fosta Ceho-Slovacie n'avea nicio posibilitate practică de a se perfecţiona în profesiunea sa. (Şcoalele de meserii se mărgineau în majoritate la teorie, fără să meargă până în amănunte, cu atât mai puţin în ultimele amănunte.) Nivelul relativ înalt al muncitorimii cehe este rodul energiei şi puterii sale de muncă proprii.

Acum s'au introdus şcoli muncitoreşti, după modelul german. Aceste şcoli funcţionează până acum în 15 localităţi şi au avut în primul an peste 21 000 de elevi. S'au ţinut 743 de cursuri. S'au prevăzut vreo 50 de profesiuni pentru perfecţionare. In aceste cursuri, cursiştii învaţă ceeace vor.

Unul dintre lucrurile cele mai grele este să ştii ceeace vrei. Sarcina muncitorului ceh e uşoară, deoarece el primeşte o „schemă profesională", după modelul german. Aceste „scheme profesionale" sunt nişte broşuri în care se descrie fiecare profesiune şi anume se rezumă în câteva cuvinte timpul necesar pentru a obţine anumite cunoştinţe: care sunt problemele generale, internaţionale, ale profesiunii, ce cunoştinţe fundamentale şi speciale sunt necesare pentru a avea succes în această profesiune. Muncitorul subliniază în această broşură cunoştinţele pe care vrea să le obţină şi este instruit după dorinţă.

O dovadă a calităţii fundamentale a muncitorimii cehe o constitue faptul că aceste cursuri puteau fi transformate imediat în rezultate materiale. De exemplu, muncitorii mecanici, cari au învăţat desenul industrial, puteau să înainteze în posturi mai bine remunerate.

Cursurile au loc de cele mai multe ori în încăperi de şcoli închiriate. Materialul de învăţământ, maşinile etc. se procură dela întreprinderile din localitate.

Cursurile au loc abia de un an încoace, iar efectele mai mari şi mai profunde se vor resimţi abia peste câţiva ani.

O anumită piedică constitue încă nesiguranţa în privinţa cunoaşterii limbii. Intr'adevăr, muncitorimea cehă a fost izolată în ultimii douăzeci de ani de orice contact cu Germanii. Astăzi limba germană a fost reintrodusă în şcoli ca limbă străină, dar copii n'au învăţat încă atât de mult ca să poată fi învăţătorii părinţilor. De aceea se utilizează presa de specialitate a muncitorimii pentru a produce în primul rând cunoştinţe de limbă în expresiile de specialitate cele mai necesare. Pentru întreprinderile ale căror muncitori colaborează permanent cu foruri germane se ţin cursuri de limba germană în cadrul întreprinderii.

Evoluţia generală a salariilor fu promovată atât de mult în anul 1942, încât la muncitorimea industrială se realizase o adaptare aproximativă la salariile germane. Ca o măsură suplimentară se execută hrana în comun a muncitorimii industriale. La început, armata distribuia zilnic şi gratuit o supă hrănitoare. Firească că aceasta nu putea fi decât o măsură tranzitorie. Actualul sistem de hrană în comun oferă o mâncare caldă obişnuită la dejun şi se plăteşte. In acest scop, întreprinderile primesc raţii suplimentare de alimente. Muncitorul trebue să predea pentru întreaga săptămână următoarele cartele alimentare: 100 g carne, 40 g grăsime, 200 g pâine şi 50 g paste făinoase.

Muncitorul ceh este un tată de familie foarte bun. De aceea niciunui muncitor nu-i plăcea să ia dela familia sa nici cea mai mică cantitate de cartele alimentare pe care trebue să le predea săptămânal (cu toate că era vorbă de bonuri suplimentare la care avea drept ca muncitor însărcinat cu o muncă grea), iar teoria că el, ca membrul muncitor al familiei, avea nevoie de mai multă hrană, o considera drept pură teorie. Numai viaţa practică i-a dovedit că în această privinţă era vorba de o măsură justă. Controlul medical permanent a dovedit că dela introducerea hranei în comun s'a îmbunătăţit starea sanitară a muncitorilor.

Tot atât de importantă ca şi îngrijirea trupească este şi îngrijirea sufletească a muncitorimii. Nu exista o organizaţie a timpului liber. Şi în acest domeniu a trebuit să se procedeze foarte atent, fiindcă Germanii nu vor să se atingă în niciun caz de autonomia culturală a poporului ceh. De aceea, o adaptare a instituţiilor germane, de exemplu a organizaţiei „Forţă prin Bucurie", se excludea dela sine. Pentru a apropia poporul ceh muncitor de posibilităţile sale culturale proprii se înfiinţă o organizaţie numită „Bucurie şi Muncă". Această instituţie îşi începu activitatea la 1 Ianuarie 1942. Tânăra organizaţie poate prezenta chiar de pe acum rezultate strălucite. In anul 1942 s'au distribuit gratuit 17 000 de bilete de teatru, 110 000 de bilete de cinematograf şi 76 000 de bilete de intrare pentru matchuri de football între echipe cehe. In această acţiune sunt cuprinse toate teatrele cehe.

Amintim şi faptul că teatrul naţional ceh din Praga are în repertoriul său şi opere germane în traducere cehă. Astfel de exemplu „Flautul fermecat" de Mozart se cântă în limba cehă. Se organizează şi s'au organizat mai ales pentru muncitorime aşa numite „concerte populare", al căror program este alcătuit din muzică cehă, germană şi italiană. Până acum s'au aranjat 61 de concerte populare la care au participat 33 000 de persoane. In luna Ianuarie 1943 s'au deschis mai multe biblioteci muncitoreşti care cuprind 90 000 de volume.

O noutate şi o surpriză primită cu bucurie a constituit introducerea pauzelor cu program în fabrici pentru muncitorii cehi. Este un program de 70 de minute, cuprinzând cabaret, muzică şi acrobaţii, executat de artişti, în majoritate natural Cehi, în ateliere sau în curţile marilor întreprinderi, la intervale regulate. Dacă împrejurările nu admit desfăşurarea unui program în în-

Sfârşitul în pagina 24

Montarea carcaselor de mitralieră cu mâner şi a tevii cămaşe cu piesa de legătură

Tevi de aruncător de bombe submarine la strung

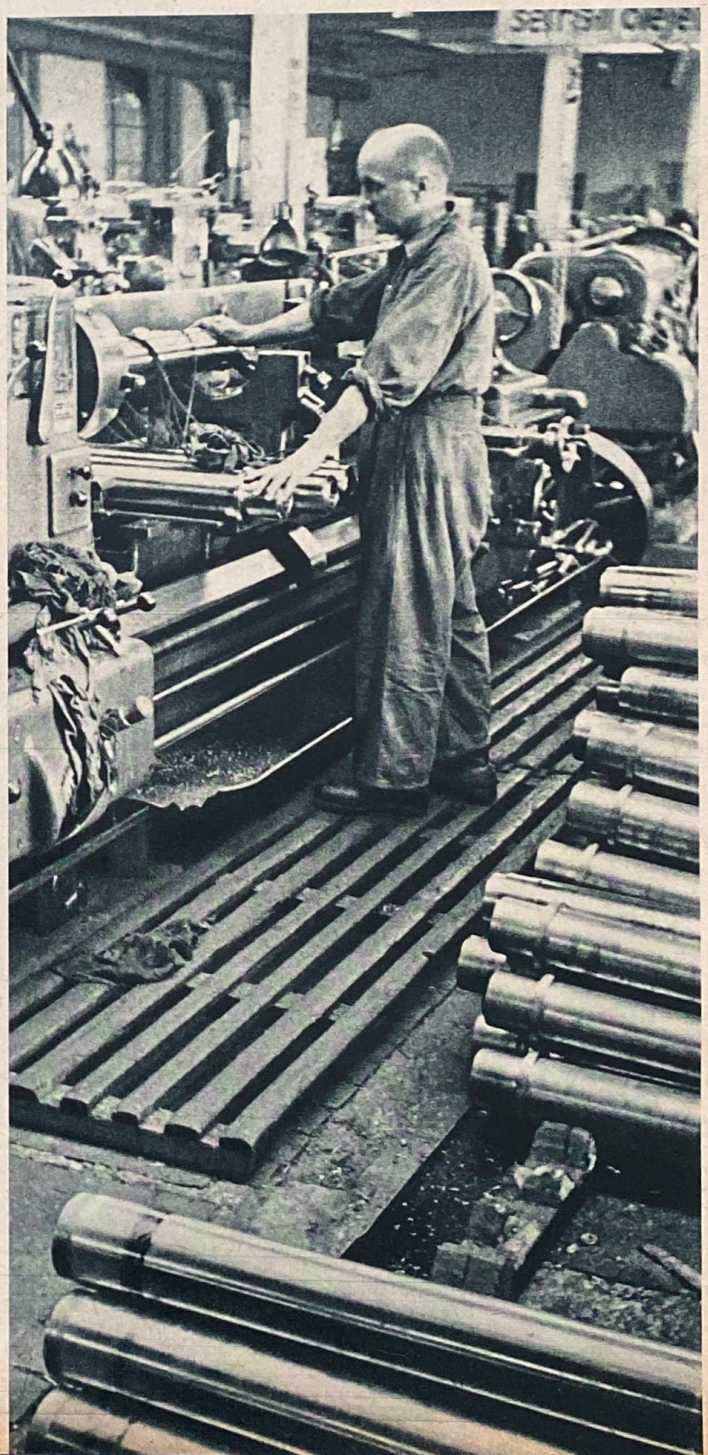

Sfârşitul seriei de imagini "Un popor harnic în Protectorat"

Fotografia: Conrad Weidenbaum, reporter de război (PK)

treprindere, atunci la amiază întregul personal trece în corpore într'o sală potrivită.

Instituția „Bucurie și Muncă" organizează și excursii, expoziții de artă și conferințe, iar acum începe și introducerea sportului în întreprindere. În rezumat, în afară de teatrele și cinematografele pe care le-a aprovizionat cu public, această organizație a aranjat în timp de zece luni 538 de spectacole pentru 286 000 de persoane.

Acestea au fost câteva amănunte privitoare la salariu, hrană și îngrijirea spirituală. Dar să vedem cum are loc jocul dinamic al echilibrului de interese, cum se manifestă muncitorul ca forță socială, și cum își poate apăra interesele, adică, în rezumat, cum se apără interesele sale?

In acest punct important se evidențiază în modul cel mai lămurit cât de mult s'au compensat tensiunile și presiunile în timpul celor trei ani din urmă, întrezărindu-se noua cale a poporului muncitor. „Centrala Națională a Sindicatelor de angajați" a împărțit țara în cele 15 județe administrative (după noua reformă administrativă, numărul județelor a scăzut la 7). În fiecare județ s'a instituit un comitet de muncă județean, care se întrunește după nevoie. Aceste comitete de muncă județene sunt conduse de funcționari ai sindicatelor cehe. Alături de aceste comitete județene există încă 11 comitete de specialitate pentru cele 11 profesiuni principale. Organizația principală este comitetul central, care rezolvă toate chestiunile ce nu pot fi rezolvate de comitetele județene și de specialitate.

Comitetele sunt un fel de parlament, dar un parlament fără demagogie. În ele se lucrează numai obiectiv și nu se face politică de partid. Membrii comitetelor sunt numai muncitori, iar alegerea lor are loc fără considerație la partidul sau sindicatul din care fac parte și fără să se țină seama de origine. Nici opinia muncitorului n'are vreo importanță la alegere. Comitetele au ținut până acum 60 de ședințe cu 1300 de participanți. Elementul nou al acestor ședințe este importanța ce se acordă procesului-verbal. Comitetele se întrunesc pentru a întocmi un proces-verbal. Fiecare membru al comitetului indică revendicările întreprinderii sau specialității sale. Aceste revendicări sunt înregistrate exact în procesul-verbal. Cel care întocmește procesul verbal este nepărtinitor. El n'are grijă decât ca doleanțele și revendicările să fie formulate limpede. El nu poate face promisiuni, pentru niciuna din părți: nu se promite nimic nici muncitorilor și nici patronilor. Modul și măsura, dar mai ales intervalul de timp în care se realizează doleanțele exprimate constitue cel mai bun indiciu pentru constatarea modului în care se ține seama de interesele muncitorimii.

Sistemul este nou, dar el a rezultat din practică, iar nu din vreo speculațiune teoretică. El conservă atât intențiile Germanilor cât și ale Cehilor de a nu se influența reciproc. Având în vedere că sistemul exclude orice discuție politică, el e îndreptat în întregime în sensul activității practice care se reduce la problema modului celui mai bun de a apăra drepturile oamenilor care sunt solicitați cel mai intens în procesul producției naționale de bunuri.

Sistemul comitetelor de muncă este cea dintâi expresie a liniștei și a încrederii reciproce. Germanii știu că Cehii știu să lucreze, iar Cehii știu după trei ani Germanii știu să prețuiască munca și mai ales pe muncitor. Aceste împrejurări constitue o chezășie pentru un viitor din ce în ce mai frumos.

CEA MAI VECHE UNIVERSITATE A REICHULUI

Sora universităților din Bologna și Paris — Mama universităților germane
Doica limbii literare germane

Până în secolul al XIV-lea nu exista nicio universitate germană. Cele dintâi universități europene au fost înființate la Paris, Bologna, Salerno, Padova, Oxford, Cambridge, Salamanca și Sevilia. Inspirat de universitățile din Paris și Bologna, împăratul roman-german Carol al IV-lea dădu o „bulă de aur", prin care înființă „studiul general" printre zidurile Pragei, la anul 1348. Unsprezece mii de studenți din toate părțile Europei se adunară la Praga, fiind organizați acolo pe „națiuni", conform obiceiului dela marile universități. De exemplu, națiunea bavareză din Praga cuprindea Austria, Franconia, Suabia, Elveția, Renania, Vestfalia și Olanda. Din națiunea saxonă făcea parte și Nordul: Danemarca, Suedia, Finlanda și Livlanda

Peste cinci ani, Germania va serba șase sute de ani dela înființarea celei mai vechi universități germane. La 7 Aprilie 1348, împăratul Carol al IV-lea dădu dispoziția de a se înființa „studiul general" la Praga. Astfel s'a înființat cea dintâi universitate a Reichului, alături de marile universități din Bologna și Paris cea mai veche din Europa, căci celelalte școale înalte n'aveau decât o facultate, pe când la Praga se studia teologia, filosofia, dreptul și medicina.

Intr'o ulicioară îngustă, doar un balcon gotic al universității Carolinum mai amintește vremurile frumoase ale școlarilor călători, ale „studenților cerșetori" și ale episcopilor bogați încărunțiți cari se mai instalau încă odată pe băncile universității.

Reforma școlară a acestui ultim împărat gotic al Germaniei era atât de îndrăzneață și de măreață ca și clădirea catedralei Sf. Veit de pe Hradcin, ridicată la porunca Impăratului de către tânărul Peter Parler din Schwäbisch-Gmünd, după ce nobilul Mathias de Arras, din Franța, primul său arhitect, murise, nelăsând urmașului său decât zidurile temeliei.

Impăratul, el însuși încă tânăr, era cuprins de o mare încredere în forțele creatoare ale poporului german. El găsi Boemia, țara din care voia să facă un stâlp al Imperiului German, într'o stare foarte decăzută: „Acest regat l-am găsit atât de decăzut, încât nu întâlnirăm nicio singură cetate care să nu fi fost zălogită cu toate domeniile sale, astfel că nu puturăm locui decât în casele orașelor, ca orice cetățean de rând. Iar palatul din Praga era atât de pustiu, distrus și ruinat, din vremea Regelui Ottokar, încât era cu totul una cu pământul."

Tânărul monarh alese ca reședință a sa acest morman de ruine. Mai târziu, când celebrul poet italian Petrarca veni la Praga ca oaspe al Impăratului, fu foarte mirat când în loc de sărăcia în zăpadă și gheață la care se așteptase, dădu de un oraș de aur, în care casele erau obiecte de artă și în care un pod mare de piatră trecea peste râu. Acest pod nu era o stradă cu case, cum erau podurile din Florența, ci o trecere liberă și puternică spre castelul cu palate strălucitoare și spre Catedrala Sf. Veit, care pe atunci se și înălța falnică spre cerul în mișcare.

Și universitatea era în plină activitate pe vremea când Petrarca veni la Praga. Această universitate era tot atât de germană ca și Praga pe care o văzu celebrul poet, căci prin această universitate, împăratul urmărea un scop deosebit. El voia să asigure unitatea visată a Reichului prin cultura omogenă a tineretului său.

Impăratul se bucurase în Franța de o educație aleasă. (El însuși scria în cinci limbi). Universitatea sa urma să aibă pentru Reich aceeași importanță științifică, ca și studiul general din Paris. Dar în afară de aceasta, ea avea scopul de a da Germaniei inteligențe cari să aibă o orientare omogenă. De aceea, monarhul s'a străduit mult să se creeze o limbă literară germană, care putea fi acceptată de toate neamurile germanice numai dacă era într'adevăr limba cea mai aleasă.

Impăratului îi reușì nu numai să atragă pe cei mai buni arhitecți și oameni de știință, ci și pe cel mai mare maestru al limbii germane, pe Johannes de Neumarkt din Silezia, făcându-l să vină la Praga și să ia conducerea Cancelariei Reichului. Faptul acesta s'a dovedit a fi o binecuvântare pentru lumea întreagă, în cursul veacurilor următoare.

Johann von Neumarkt puse capăt limbii biurocratice, înlocuind-o cu o limbă germană vie și plastică. El întocmi scrisori model pentru corespondența oficială a Reichului și puse pe studenții universității din Praga să copieze cât mai des aceste scrisori.

Limba este o forță puternică, plăsmuitoare și unificatoare. Studenții din Praga au fost cei dintâi care au învățat noua limbă a Reichului, reîntorcându-se cu această limbă în localitățile lor, ca o comoară nepieritoare și înfloritoare a țării. Limba de cancelarie din Praga deveni încetul cu încetul modelul celorlalte cancelarii principiare din Germania.

Cancelaria din Meissen adoptă cea dintâi în Saxonia învecinată limba din Praga, iar cu abia o sută de ani mai târziu a rezultat rodul cel mai frumos. Luther traduse Biblia în noua limbă germană. El însuși a mărturisit cât de mult l-a impresionat limba dela Meissen, adică limba de cancelarie din Praga.

Opera traducătorului german al Bibliei a devenit un exemplu pentru ceilalți traducători din Europa, așa că o fărâmă din elanul și puterea de exprimare al limbii germane din Praga a trecut în toate limbile europene. Celelalte popoare au dăruit poeților versificația și formele artei poetice: balada, hexametrii, strofele; toate acestea veneau dela alte popoare, pe când Luther a făcut muzică pentru întâia oară în limba de toate zilele și în proză. El a arătat pasul liber al vorbirii care cu toate acestea e supusă legilor muzicalității. El a scos din limba germană atâta foc și atâta solemnitate, încât acest exemplu a trecut asupra scriitorilor tuturor celorlalte națiuni. El a arătat filosofilor că limba poporului poate fi fără îndoială și limba filosofiei, aducând astfel servicii de neprețuit și pentru desvoltarea spirituală a celorlalte popoare europene.

Johannes von Neumarkt a fost marele dirijor al limbii. Universitatea și studenții din Praga erau instrumentul său. Oricât de importanți ar fi oamenii care s'au format la Praga în cursul celor șase sute de ani, meritul cel mare al Universității Carolinum nu este faptul de a fi produs câteva mii de oameni de știință mai mult sau mai puțin valoroși. Mai important decât aceasta este caracterul fecund și german al Universității. Ea este mama celorlalte universități importante din Germania. Cracovia, Viena, Heidelbergul și Colonia au fost primele filiale, unde Universitatea din Praga își putu plasa ca profesori pe magiștrii săi.

Un cântec studențesc dela începutul secolului al XV-lea spunea că Praga este „mama artelor". Odată cu urmașii împăratul Carol al IV-lea, o mare nenorocire se abătu asupra acestei mame.

Pe atunci, Praga, „orașul de aur", avea peste 5000 de studenți și profesori germani. Intelectualii boemi se simțiră amenințați de această majoritate și recurseră la cearta dintre biserică și regele Venceslas, pentru a agita contra Germanilor. Regele voia să aibă de partea sa universitatea. Aceasta refuză. Regele acuză pe Germani de lipsă de recunoștință și îi amenință cu luarea privilegiilor, dacă nu se vor supune voinței sale. Germanii rămaseră fermi. Regele își realiză amenințările făcute la supărare. După aceasta, în anul 1409, 5000 de studenți și profesori germani părăsiră Praga într'un convoiu lung de care, călări și pe jos.

Cel mai vechiu sigiliu al universității germane din Praga, cea dintâi universitate a Imperiului Roman-German, înființată în anul 1348 de Impăratul Carol al IV-lea. Clădirea inițială fu dedicată Impăratului de către Johlinus Rothloew. Din vechea clădire n'a mai rămas decât balconul gotic, cu capela Sfinților Cosma și Damian

Ei se duseră la Lipsca, unde întemeiară vestita universitate la care a studiat pe urmă și Goethe.

Johannes Hus, care era conducătorul agitatorilor contra Germanilor, fu numit rector al universității din Praga. Dar triumful său asupra bisericii îl plăti cu moartea pe rug. Ca atâția oameni politici cehi de după el, și acest genial orator și amic al poporului suferea de anumite slăbiciuni vizuale sufletești. Deoarece reprezentanții Reichului se aflau în capitala Boemiei, Hus considera Boemia drept centrul pământului, iar pe Germanii din Boemia drept Germania întreagă. După exodul acestor Germani din Praga el credea că a învins însăși Germania, precum și biserica și Sf. Scaun. Germanii din Boemia nu erau întreaga Germanie, dar întreaga Germanie era în spatele lor, iar pedeapsa pentru revolta contra bisericii o primi Hus nu dela Germania, dar dela Papa. Abia după lupta dela Weissenberg s'au reîntors mulți studenți germani la Praga.

In curtea renumitului colegiu iezuit Clementinum din Praga se află figura de piatră a studentului din Praga, reprezentat printr'un tânăr îmbrăcat în costumul din epoca războiului de treizeci de ani și prevăzut cu glonțe la brâu și o carte.

Studentul german din Praga a fost mereu un luptător pentru Reich. Acesta este cea de a treia caracteristică și cel de al treilea merit al Universității din Praga. Studențimea germană, la postul său înaintat, a apărat orașul universitar împotriva tuturor atacurilor începând dela asaltul Suedezilor din războiul de treizeci de ani până în epoca napoleoniană. Literatura și muzica i-au dat o aureolă legendară. Studentul din Praga este pentru oameni un om învăluit în tragic, ca doctorul Faust, cu toate că cei mai mulți nu știu despre acest student decât că și-ar fi vândut umbra.

Adevărul din această poveste este numai faptul că studentul din Praga era în majoritatea cazurilor un om sărac. Tragicul său n'avea nimic mefistofelic, dar în schimb era străbătut de umanitate. Așezat de națiunea sa într'un focar al spiritului german, dar printre oameni străini, el a apărat totdeauna cu trupul său patria acestor oameni, făcând aceasta chiar și atunci când jertfa sa era nesocotită.

Studentul german din Praga a gustat prea puțin din viața veselă studențească. Splendoarea lumii el o înlocuia prin localuri studențești sărăcăcioase, ca „Pasul Schipka", unde o mână grosolană pictase pe tavan în cărbune, un vultur simbolic.

Așa a descris Karl Hans Strobl viața studențească germană dela sfârșitul veacului trecut și tot așa a continuat să trăiască studentul german, mereu persecutat de ura străzii, care nu-i dădu pace nici după ce universitatea germană se despărțise de mult de cea cehă. In vremea mizeriei sale celei mai mari, la începutul întemeierii statului ceh, studentul din Praga și-a găsit în persoana preotului german Nägle din Palatinat un rector care apăra demnitatea și onoarea celei mai vechi universități germane împotriva pretențiunilor exagerate ale Cehilor care afirmau că împăratul Carol al IV-lea ar fi întemeiat universitatea ca un institut regional boem. „Rectorul de fier" fu reales de trei ori, în aclamațiile studențimii, iar astăzi, universitatea poartă iarăși vechiul ei nume: Deutsche Karls-universität!

La jumătatea laturii scurte se află, ascuns printre case, hanul „Zum Goldenen Brünnl". Prin curtea casei no. 23 din Landgasse, printre unghere romantice, se ajunge sus pe terasă. Această terasă e un loc de ședere preferat în nopțile cu lună ca și în timpul zilelor cu soare. Priveliștea laturii mici, cu palatele și bisericile sale, încântă larg ochii vizitatorului

IMPRESII DIN PRAGA

O revedere a Pragei

Tovarășul de drum din compartiment, în drum spre Praga își deschide geamantanul și scapă din el trei perechi de pantofi vechi. Proprietarul pantofilor este cam încurcat, dar pe urmă devine comunicativ și spune că el își duce mereu pantofii vechi la Praga, căci acolo există pantofari atât de buni, care au încă ucenici și calfe în număr suficient. Nu trebue să aștepți prea mult până ți se repară pantofii. Adică, în rezumat, că ar fi o plăcere să-ți întinerești încălțămintea la Praga.

Ce păcat că nu m'am gândit dinainte de a pleca la aceasta. Nu mai fusesem la Praga de 15 ani și uitasem cu totul cât de renumiți sunt croitorii și pantofarii din acest oraș. Uitasem acest lucru fiindcă în memoria mea Praga nu mai trăia decât ca orașul politicienilor celor mai agitați, ca orașul manifestațiunilor veșnice și al oamenilor supărați și ursuzi.

Nu voi uita niciodată pe motociclistul care pe atunci cât pe aci să mă omoară. Era într'o frumoasă după amiază de vară, iar eu eram foarte uimit când văzui un motociclist îmbrăcat în smoking cu pantofi galbeni. Credeam cu atât mai mult că am de face cu o fantomă cu cât el mai mergea și pe partea greșită a străzii. Mă uitam la el cu ochii țintă și nu mă dădui în lături decât în momentul din urmă, în care recunoscusem că motociclistul era o realitate mortală. El mă înjura din toate puterile, trecând cu fum și sgomot pe lângă mine, iar eu abia mult mai târziu îmi dădui seama că mă înjurase probabil cu tot dreptul, căci pe atunci cred că circulația se făcea la Praga spre stânga, și numai eu și toți ceilalți străini din Germania nu știu acest lucru, deoarece Cehii nu voiau nici în ruptul capului să pună undeva vreun afiș în limba germană. Limba cehă este o limbă marțială în înjurături, dar dacă e cântată sau o vorbește o femeie, este o limbă foarte frumoasă, dar de neînțeles. Dar limba cehă scrisă este și mai inteligibilă decât cea bască.

In anumite timpuri, Parizienii ar fi preferat să-și muște limba decât să pronunițe un cuvânt german, dar la Gara de Nord din Paris se putea citi cel puțin cu litere mici că aceasta e Gara de Nord și că ieșirea e în direcția cutare. Pentru Cehi, o politețe atât de sumară

Urmare în pagina 29

cea mai mare parte de vină la izbucnirea acestui război. Nici în acest caz nu credem că ar exista vreun naiv care să creadă în motivele ideologice.

Există prin urmare un „război în război" și anume războiul masiv de cucerire, pe care Statele Unite îl duc pas cu pas contra Imperiului Britanic încă din anul 1940. Am stat de vorbă de curând cu un cetățean al unui stat european neutru, care are multe legături cu Anglia și care a știut să-mi dea multe informațiuni cu privire la această țară. Multe din cele spuse de el nu erau deosebit de interesante, căci le știam de mult. Dar un lucru constituia totuși o confirmare remarcabilă. El îmi povesti anume că la șemineurile prost încălzite și depopulate ale moșiilor engleze, nu mai există decât un singur subiect de discuție, repetat în fiecare seară: „Cum să ne apărăm față de lanchei?" Părerile, ba chiar și propunerile secrete și memoriile care circulă astăzi în cercurile competente ale protipendadei londoneze cu privire la această problemă vitală a Englezilor, sunt de o sinceritate care abia mai poate fi întrecută.

Al doilea front britanic

De mult nu mai e un secret faptul că războiul subteran pe care-l poartă Statele Unite contra Imperiului Britanic, se află în centrul conflictului mondial global. Abia prin pantomima curioasă a marionetelor Darlan și de Gaulle, care puteau fi admirate de astă iarnă pe scena Africii de Nord, a aflat și opinia publică engleză de povara grijilor ce apasă asupra capetelor responsabile din Whitehall. Războiul subteran a apărut pe față pentru întâia oară în toiul războiului. Uciderea lui Darlan n'a schimbat câtuși de puțin această situație. Ea nu e decât o dovadă a accentuării conflictului. Este probabil că se va încerca acum încă odată să se camufleze prăpastia ce s'a deschis între puterile anglosaxone. Dar acest camuflaj nu va reuși. Deoarece Statele Unite n'au scopuri de război reale în Europa, având în vedere că soarta Francezilor, Grecilor, Românilor și Ungurilor le este tot atât de indiferentă ca și aceea a Germanilor și Italienilor, că pe de altă parte, țelurile de război ale Statelor Unite în Asia orientală au devenit cu totul irealizabile în urma creșterii extraordinare a puterii japoneze, trebue să se evidențieze dela sine, tot mai limpede, singurul scop determinant al războiului Nordamericanilor: însușirea sferelor de putere și de influență britanice de până acum, din Africa și din Asia Centrală.

Voigt, care n'are voie să vorbească pe șleau, s'a exprimat astfel în revista „Nineteenth Century": „Trebue să se presupună mereu că fiecare dintre guvernele aliate apără în primul rând interesele țării proprii — indiferent de principiile generale de politică și de acțiunare cari au fost proclamate. Într'adevăr, aceasta este datoria oricărui guvern, inclusiv guvernul britanic, față de națiunea proprie. Aliații au un interes comun: înfrângerea inamicului. Dar în ceeace privește condițiunile păcii, starea politică și economică ce urmează a se instaura după război, interesele nu sunt concordante și va fi foarte important să se precizeze cât mai exact punctul în care aceste interese încep să devină divergente."

Publicul căruia i se adresează această revistă engleză exclusivistă știe prea bine ce se subînțelege prin aceste cuvinte. Este avertismentul că Englezii trebue să se gândească din timp la cel de al doilea front al lor, la cel american. Acest front se întinde încă de pe acum pretutindeni unde mai există posesiuni britanice pe glob.

Pe cel de al doilea front britanic nu se trage cu armele. Se duc doar tratative și se fac plăți, iar rezultatul este de fiecare dată faptul că se retrag trupe britanice — pe alocuri chiar și autorități britanice, — pentru a face loc lancheilor. Garvin a exclamat de curând cu disperare: „Națiuni unite, uniți-vă!" Dar nu există nicio șansă pentru această unire, chiar dacă la Washington ar exista voința în acest sens, chiar dacă Moscova ar renunța la neîncrederea sa iremediabilă față de puterile anglo-saxone. Războiul subteran în toiul războiului este inevitabil, fiindcă acesta este singurul sens real al intervenției americane în această conflagrație universală. Drumul este astfel prescris, încât el n'ar putea fi modificat mult prin voința diferitelor personagii ale acțiunii.

Teoria că numai pacea sau vreun tratat de pace provoacă noua stare ce urmează a se instaura după acest război își are originea pe vremea războaielor cabinetelor. Această teorie era valabilă până la un anumit grad încă în primul război mondial. Dar acum, când s'a înglobat în conflict în mod activ și întreaga lume asiatică, care pe atunci nu participase decât la periferie, războiul este cu mult vast, astfel că rezultatele politice cele mai importante, și poate tocmai cele remanente, se cristalizează încă din timpul războiului.

Cele patru elemente ale puterii mondiale britanice

Dacă vrem să dăm un rezumat cât mai succint al acestui proces de distrugere a supremației engleze de până acum, n'avem decât să ne reamintim premizele esențiale pe care se întemeiase puterea britanică în parte chiar de acum câteva secole, în parte la apogeul ei, începând din secolul al XIX-lea. Această putere se întemeia pe patru elemente: în primul rând pe politica tradițională a balanței puterii în Europa, prin care Anglia obișnuia să dea un sprijin puterii continentale care era a doua ca forță, contra statului continental celui mai puternic, pentru ca în felul acesta Marea Britanie să poată juca mereu rolul de arbitru, fără să fie nevoită să apară în Europa cu oștiri mari. Condiția necesară pentru aceasta era superioritatea navală. În al doilea rând, Anglia trebuia să stăpânească stâlpii de bază ai cei mai importanți ai continentului african, adică strâmtorile Gibraltarului și Suezului, Africa occidentală atlantică și Capul Bunei Sperante, cu hinterlandul său. În al treilea rând urma dominarea Indiei ca izvor central de avuții și prin urmare și stăpânirea zonei intermediare dintre India și malurile Mediteranei. În al patrulea rând venea condiția hegemoniei pe continentul asiatic oriental, bazându-se această hegemonie pe puternica fortificație a Singapurului, pe Honkong, cel mai important punct al coastei chineze de Sud și în sfârșit pe zona de influență britanică din Șanghai.

Dintre aceste patru elemente care constituiau în linii generale fundamentul puterii britanice, primul și al patrulea s'au pierdut definitiv în războiul declarat. Odată cu bătălia din Franța a dispărut tradiționala politică britanică a echilibrului european. În același timp, prin ocuparea Olandei și a Belgiei de către armata germană, Anglia își pierdu hegemonia în Marea Mânecii precum și trambulina pe care a utilizat-o mereu în războaiele continentale. Nu se mai putu salva nici măcar aparența că Anglia ar lupta în acest război pentru drepturile națiunilor mai mici și mijlocii ale Europei. Dimpotrivă: Marea Britanie a promis în mod public și solemn Sovietelor întreaga Europă „până la Rin", ca sferă de influență, cu toate că Englezii trebue să-și dea seama că într'un atare caz, sfera de influență sovietică s'ar extinde repede până la Canalul Mânecii și până la Oceanul Atlantic, ba chiar până în Spania. Cu atât mai mult, națiunile mai mici din Europa centrală, orientală și meridională au trebuit lăsate cu totul în voia Sovietelor. Începând de atunci, toate națiunile europene știu — sau ar trebui să știe — că din partea Angliei, ele nu se mai pot aștepta la nicio protecție.

În aceeași măsură s'a pierdut hegemonia britanică în Asia orientală. Chiar înainte de căderea Hongkongului și a Singapurului, Anglia nu era în stare să se opună expansiunii japoneze pe continent. Imperiul colonial olandez, care se subordonase protecției anglo-americane, nu putu fi apărat. Dela ocuparea Birmaniei, Anglia este alungată cu totul din zona Extremului Orient, și se vede amenințată acum atât în India cât și în Australia.

Africa — teatru de război anglo-american

Nu mai rămân prin urmare decât elementele al doilea și al treilea, adică dominarea Africei și a Indiei, precum și a zonei indo-mediteraniene. În această zonă, Englezilor le reușì deocamdată să procedeze la o extindere a sferei lor de influență. După prăbușirea militară a Franței, Englezii au pus mâna pe Africa Ecuatorială Franceză, Camerun și Congo Belgian, cu ajutorul paiaței de Gaulle. Dar tocmai în Africa, în urma pierderii coaliției britanice din Europa și din Asia orientală, se deschise o spărtură prin care a pătruns apoi noul imperialism american, prin acțiuni rapide și violente. Statele Unite obligaseră în prealabil pe Englezi să renunțe la poziții periferice mai puțin importante, ca posesiunile coroanei britanice din Marea Antilelor. Dacă ținem seama de faptul că în primul an de război, poșta aeriană dintre America de Nord și de Sud pe de o parte și Europa de cealaltă parte era supusă în Jamaica la cenzura britanică, și că acum lancheii au stăpânirea exclusivă atât în Jamaica, cât și în Trinidad, unde se extrage 65 % din cantitatea de petrol produs direct în Imperiul Britanic, atunci ne vom da seama de importanța acestei retrageri din cea mai veche colonie a Coroanei britanice. Dar aceasta n'a fost decât începutul. Lancheii s'au instalat încă din anul 1941 în Africa Occidentală Britanică. Bathurstul și Freetownul au devenit baze americane, — cu toate că la început aceste baze erau camuflate prin societatea Panamerican Airways. Paralel cu această acțiune avu loc expansiunea lancheilor în Natal, proeminența cea mai orientală a Braziliei. Mantia largă a tratatelor de împrumut și arendare acoperea încă ofensiva imperialistă contra nucleului african al puterii britanice.

În același timp are loc o orientare a Canadei și Australiei în sensul Statelor Unite. Ce e drept, Canada rămase în cadrele Imperiului, dar de fapt se acomodă tot mai mult la rolul unui stat federal american. În Australia, care în momentul primejdiei celei mai mari se vede părăsită de Anglia în tocmai ca și Olandezii pe insulele lor malaeze, un general american e numit comandant suprem și dictator militar. Doar Africa de Sud mai șovăie, fiindcă Generalul Smuts vrea să păstreze cât mai mult timp o poziție independentă între Anglia și Statele Unite. Cu toate că Generalul Smuts are legături personale foarte intime cu conducătorii londonezi ai Imperiului Britanic, în vara anului 1942 se vede silit totuși să dea voie Americanilor să intre în țara sa, acordându-le o concesie de cea mai mare importanță strategică la Capetown. Dorința sa secretă de a deveni comandant suprem al frontului din Africa de Nord, și anume și pentru acțiunea din Africa de Nord Franceză, o acțiune pregătită încă din vara anului 1942, nu se împlinește. Roosevelt refuză aceasta în mod brusc.

Lupta nedeclarată dintre Anglia și Statele Unite pentru Africa, o luptă care a fost plănuită chiar înainte de intrarea în război a Statelor Unite, ajunge la primul punct culminant prin acțiunea Eisenhower. Milioanele de lire sterline pe care le investise Anglia încetul cu încetul în costisitoarea „societate anonimă" de Gaulle, sunt pierdute din clipa în care se începe marea partidă propriu zisă din Africa. Același Darlan, care fusese prezentat de Englezi ca un fel de drac împelițat, fiind înjurat în sute de discursuri la radio (mai ales în limba franceză), apărù acum ca un om de încredere al lui Roosevelt și Hull. Când Londra pretinde respectarea paiațelor proprii, Cordel Hull înlănțuează pur și simplu un „minister al teritoriilor ocupate", dând să se înțeleagă astfel că în viitor nimeni n'are vreun vot în Africa de Nord, în afară de lanchei. Această situație rămâne în picioare chiar după ce Darlan e ucis de către un gaullist, adică de către Anglia. Smuts care în Octomvrie 1942 fusese pus să apară în mod solemn în fața adunării naționale engleze cu un program de țeluri de război — o strategemă britanică împotriva Statelor Unite, pentru a sublinia faptul că cel mai mare stat african este încă în primul rând un membru al Imperiului Britanic —, se reîntoarece în Africa de Sud, unde găsește influența lancheilor atât de intensificată, încât au loc conflicte grave cu generalii americani, cari însă nu se gândesc să evacueze pozițiile pe care le ocupaseră între timp.

În timp ce Anglia obține un succes asupra lui Rommel pe frontul egiptean din cauza superiorității britanice de material de mult pregătită, ca pierde pozițiile decisive în războiul subteran pentru Africa. Liberia, care a fost mereu o poartă de acces pentru lanchei,

Urmare în pagina 28

Binocluri de campanie cu prisme

pentru călătorie - sport - vânătoare

M. HENSOLDT & SOEHNE OPT. WERKE A-G · WETZLAR

Cunoscute și renumite în toată lumea

Junghans

Ceasuri cu marca de fabricație o stea

Supape pentru butelii de oțel

Supape drepte - Supape cu cot

pentru toate gazele condensate şi lichefiate

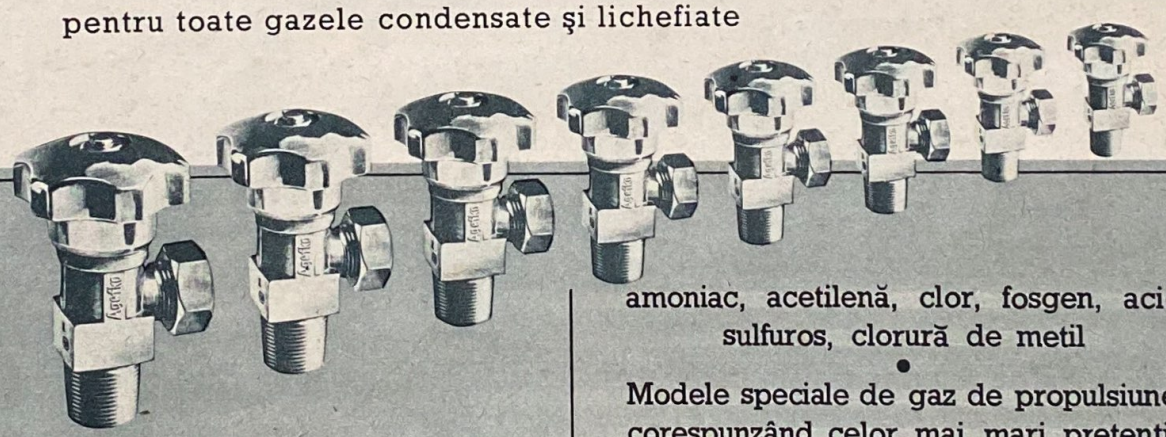

ca bioxid de carbon, oxigen, azot, gaze nobile, aer comprimat, hidrogen,

amoniac, acetilenă, clor, fosgen, acid sulfuros, clorură de metil

•

Modele speciale de gaz de propulsiune, corespunzând celor mai mari pretenții, pentru gaz aerian, gaz de limpezire, **metan, propan, butan**

KOHLENSÄURE-INDUSTRIE

AKTIENGESELLSCHAFT

ABTEILUNG VENTIL-FABRIK · BERLIN W 62

50 ani de practică Execuția perfectă și construcția cu totul adecvată scopului garantează în cea mai mare măsură randamentul și siguranța

este acum ocupată definitiv, astfel că preponderanța ianchee se manifestă tot mai mult și în Africa occidentală, nu numai din punct de vedere politic, ci și militar. Cearta din jurul lui Darlan și al lui de Gaulle, un incident prin care s'a atras abia atenția opiniei publice britanice asupra acestui conflict, nu era decât o parte dintr'un sistem cu mult mai larg. Statele Unite au pierdut în Asia orientală o sferă de influență gigantică, odată cu teritoriile care erau în același timp principalele producătoare ale mărfurilor tropicale. Americanii încearcă acum să se despăgubească de aceste pierderi în Africa, — pe socoteala Angliei.

Lupta secretă pentru Orient

Dar aceasta nu constitue decât o latură a problemei. Într'adevăr, și cea de a treia poziție fundamentală a Imperiului Britanic, cea dintre India și Asia Mică, a devenit deasemenea un teatru al acestui război subteran din toiul războiului. Refuzarea lui de Gaulle din partea Americanilor s'a manifestat chiar înainte de ocuparea Africii de Nord Franceze. În Septemvrie 1942 de Gaulle apăru în Siria, dar nu putu face altceva decât să constate faptul că în Siria generalul anglo-evreu Spears a trebuit să cedeze de mult puterea politică în favoarea Ianchelor. Din cercurile din jurul lui de Gaulle au pătruns apoi în public și amănunte cu privire la un acord secret anglo-american, care fusese semnat încă din Aprilie 1942 între Marshall, șeful mareului Stat Major american precum și Harry Hopkins și Eden. Acest tratat secret, care amintește politice secretă din Orient dinainte de primul război mondial, dă Iancheilor Iranul, Iracul, Siria, Libanul și Arabia Saudită, ca zonă de influență, în timp ce pentru Anglia s'a rezervat Egiptul. Palestina, unde și așa consulul general iancheu juca de mult un rol mai important decât Inaltul Comisar britanic, a fost rezervată pentru ambele părți, probabil la cererea Evreilor.

Ce schimbare de decor! Insuși Churchill fusese omul care în timpul primului război mondial a accentuat mereu că răsplata luptei va fi pentru Anglia Orientul Mediu, mult dorita legătură dintre India și Mediterană. Ba, ceva mai mult, întreaga problemă orientală a secolului al XIX-lea, adică politica lui Castlereagh, Palmerston, Disraeli și Gladstone urmărește stăpânirea acestui teritoriu. Aici a avut loc în timpul primului război mondial marea luptă subterană contra Franței, o luptă la al cărei epilog jalnic asistă acum de Gaulle în Siria. Aici a luat naștere prin Colonelul Lawrence epopeea propriu zisă a Englezilor în primul război mondial. Și tot în jurul acestor teritorii gravita întreaga politică imperială britanică în timpul celor douăzeci și cinci de ani interbelici. Iar acum? Anglia, nemai având puterea de a exercita supremația, este alungată în cadrul războiului subteran prin ușa dosnică a acestui Imperiu Oriental Mediu, desăvârșit abia în anul 1941 prin ocuparea Iranului și a Siriei.

Majoritatea acțiunilor Iraq Petrol Company și apoi și a acțiunilor societății Anglo-Iranian Oil Company, trece în mâinile Americanilor, după ce fusese considerată ca una dintre bazele politicii imperiale britanice câtă vreme majoritatea o avea Amrialitatea britanică. Wallstreet-ul pretinde aceasta ca preț de cumpărare în afacerea de împrumut și arendare. Anglia nu poate refuza. Ba, ea trebue să răspundă printr'un surâs amabil la această lovitură aplicată în însăși inima poziției sale capitaliste din Orientul Apropiat. James Roosevelt, fiul președintelui, iar mai târziu Willkie, apar la fața locului în calitate de executori testamentari. Cei câțiva oameni din Londra cari mai fac parte încă dintre politicienii imperialiști de școală veche, fiind prea bătrâni și nemai având vreo influență serioasă asupra mersului lucrurilor, scrâșnesc din dinți. Dar legile războiului subteran sunt tot atât de severe și brutale ca și legile războiului pe față. La Basra se debarcă trupe americane. Ele nu apar acolo în calitatea de aliați bine veniți, ci, ca și marinarii debarcați în Indiile Occidentale, în calitatea de administratori ad-hoc ai unei moșteniri. Chiar și Arabia Saudică este înglobată în zona de influență americană, precum și insulele Bahrein din Golful Persic, cu bogate zăcăminte de petrol, asupra cărora pusese mâna de mult societatea Standard Oil. Cel care a călătorit în Orientul Apropiat cu scurt timp înaintea războiului, știe că această desfășurare a lucrurilor a fost pregătită pe ascuns de către agenții ianchei. La Walstreet ca și la Washington se știa precis scopul urmărit, iar maimarii politicieni n'au șovăit să facă uz de putere pe acest front propriu zis al Statelor Unite.

Statele Unite vor și India

Dar aceasta n'a fost de ajuns! Și India a fost înglobată de mult în acest proces aproape fantastic de subminare tacită a Imperiului Britanic. La început, politica britanică din India fu criticată zi de zi în Statele Unite, tot mai fățiș și tot mai sever, mai ales dela izbucnirea războiului. Ce e drept, cei din Casa Albă se fereau să facă promisiuni concrete Indienilor. Politica americană nu se orientează după revendicările Indienilor, ci după capitalul american investit, care va fi urmat în curând de influența politică și în sfârșit și de cea militară. În anul 1941, Englezii au trebuit să aprobe înființarea unei ambasade americane la New Delhi, cu toate că nu le era pe plac. În primăvara anului 1942, se trimise apoi o misiunea tehnică în India, sub conducerea doctorului Henry Grady. Din inițiativa acestei misiuni tehnice se înființă apoi „Comitetul Indian de Resurse de Război" — un comitet care avea misiunea de a pregăti calea capitalului american pentru exploatarea Indiei. După această comisiune tehnică a urmat colonelul Johnson, un trimis personal al lui Roosevelt, care s'a intercalat brusc în tratativele lui Cripps. Colonelul nu se sfii să mărturisească adevăratul scop al misiunii sale, declarând următoarele: „Călătoria noastră în India este o chestiune care nu se explică numai prin situația militară. America nu e desinteresată în privința Indiei". Aici urma să se continue acum ceeace se începuse mai ales prin încercarea de mediație a lui Ciangaișec, — o încercare care avusese loc în strânsă înțelegere cu Casa Albă. În sfârșit în luna Decemvrie 1942, Roosevelt trimise la New Delhi pe unul dintre sfetnicii săi cei mai intimi, pe fostul ambasador american la Roma, William Philipps, ca reprezentant permanent. Trupele nordamericane au și fost debarcate în India, pentru a „întări" forțele britanice. Marea partidă abia a început în India. Dar cărțile de joc se întrezăresc încă de pe acum, evidențiindu-se tot mai mult șansele jucătorilor.

Prin urmare, și ultima temelie a politicii imperiale britanice — în afară de rezistența pasivă a populației indiene, iraniene și arabe și de revoltele ce izbucnesc mereu — la fel ca și în Africa, ce e drept deocamdată mai puțin evident, a devenit un teatru de operațiuni al războiului subteran. Dar aceasta este ultima bază pe care Anglia se putea simți oarecum sigură.

Dat fiind că în același timp ea e amenințată în războiul ce se duce pe față, dinspre Răsărit, de către Japonia, Englezilor nu le mai rămâne decât să evacueze și aici rând pe rând toate pozițiile, în urma războiului subteran.

Cine ar mai îndrăzni să nege faptul că acest „război în dosul războiului" are o importanță extraordinară nu numai pentru Anglia, ci pentru mai toate națiunile de pe glob și în special pentru toți Europenii. Procesul e încă în faza evoluției, iar Iancheii cred că ei n'au ajuns încă nici pe departe la capătul acestei evoluții prea pripite. Nu trebue să uităm faptul că în același timp are loc un mezat britanic fără precedent. Revista londoneză „Time and Tide" a făcut de curând constatarea că livrările americane făcute pe baza legii de împrumut și arendare, în valoare de 700 milioane de dolari, nu constitue decât 10 % din suma pe care a cheltuit-o Imperiul Britanic în timpul actualului război în bani gheață pentru mărfurile americane. Revista continuă apoi: „Nouă ne lipsesc pur și simplu dolarii pentru alte plăți mari" și „la Washington există un curent de mare influență care favorizează o politică prin care țara noastră urmează să fie spoliată de toate investițiile sale de capital din străinătate, pentru ca după război să nu fim în stare să refuzăm o politică economică dictată de Washington. Se afirmă că președintele Roosevelt s'ar fi opus acestei atitudini, dar mâinile sale nu sunt cu totul libere. Scopul nu scuză mijloacele. E un rău augur pentru colaborarea de după război faptul că o colaborare leală în timp de război e îngreunată printr'o atitudine mărginită, care este condamnabilă între prieteni și aliați." Așa se gândește prin urmare Anglia, iar cei din Londra trebue să constate că la un plebiscit al institului Gallup, 82 % dintre Americanii anchetați au presupus că Marea Britanie ar plăti în numerar după război toate chelutelile făcute pe baza legii de împrumut și arendare!

Urmările despărțirii de Europa

Pentru noi Europenii, acest proces brutal de descompunere a tuturor pozițiilor hegemoniei britanice și de înglobare a trupului greoiu și uriaș al Imperiului Britanic trebue să ne apară ca o urmare firească a trădării pe care a săvârșit-o Anglia în lupta pe viață și moarte a întregii culturi europene contra atacului despotismului bolșevic. Anglia ar fi fost dispusă chiar în 1939 să vândă lui Stalin Europa dacă pe atunci Englezii ar fi putut realiza alianța cu bolșevismul. Dacă acum la Londra s'a declarat cu îndrăzneală că Sovietele la Rin (adică la Atlantic) ar fi o alternativă mai bună pentru Anglia decât Germanii la Volga, atunci Englezii trebue să tragă consecințele cari au rezultat din această despărțire de Europa. Anglia a crezut că se poate salva, lăsând popoarele europene pe seama bolșevismului. Acum ea însăși cade sub stăpânirea unei puteri din afară de Europa. Nimeni nu va ajuta această țară, căci nimeni nu vrea să o ajute. Noi Europenii am dus cu succes lupta fatală din Răsărit contra puterii extra-europene care ne amenință de moarte. Noi ne vom câștiga războiul. Anglia și l-a pierdut chiar de pe acum. Iar Statele Unite? Se va vedea că succesele pe care le-au obținut în războiul subteran contra Imperiului Britanic, nu înseamnă de loc că la fel se va întâmpla și în războiul pe care îl poartă pe față contra puterilor Pactului Tripartit. Toate probele pe care le-au furnizat până acum Statele Unite vorbesc în dezavantajul lor.

SFÂRȘIT

IMPRESII DIN PRAGA

Urmare din pagina 25

ar fi fost un lucru exagerat. Ei erau prea agitați pentru a putea fi capabil de o toleranță atât de rigidă. Pentru mine, care veneam din Germania de Nord, toate acestea îmi erau lucruri uimitoare și străine, căci eu nu puteam înțelege de ce Cehii ar fi preferat să mă calce cu motocicleta decât să vorbească în limba mea, numai din pricină că foștii lor dușmani de moarte, Habsburgii, vorbiseră tot limba germană.

Având deci în memorie atâta supărare, uitasem că în acest oraș înfloresc amabilele arte ale croitorilor și pantofarilor, iar dacă inima mea se gândea la Praga, ea nu-și aducea mai aducea aminte decât de imaginea podului Karlsbrücke cu turnurile sale și cu sfinții săi, de silueta catedralei St. Veit și de râsetele gurluinde ale fetelor, râsete care vin din adâncul gâtlejului și cari explică faptul că fetelor din răsărit li se zice „porumbițe".

Amintind acum marile transformări prin care a trecut Praga în cei cincisprezece ani din urmă, trebue să spun în primul rând că aceste trei lucruri nu s'au schimbat încă; fetele râd și acum cu un turuit de porumbițe, iar podul împăratului Carol al IV-lea și catedrala se înalță tot atât de solemne.

Dar a dispărut agitația psihică. Aceasta nu înseamnă însă că Praga a devenit un oraș liniștit. Muzicanții sunt mai activi ca oricând, iar lumea se culcă mai târziu decât în alte orașe europene. Restaurantele se închid abia la ora unu din noapte. Dar forfoteala de pe străzi se continuă chiar după această oră, lumea îmbulzindu-se în jurul vânzătorilor ambulanți de cârnați fripți. Cehii sunt mari amatori de cârnați, dedicându-se acestei îndeletniciri mai ales în timpul nopții. Negustorii de cârnați nu-și vând marfa decât contra bonurilor alimentare, căci alimentele sunt raționate și în Protectorat. Dar Cehii au bonurile necesare. Nu știu cum fac de-și pot permite acest lux nocturn. Taina aceasta mi se pare a fi unul dintre adevăratele secrete ale lumii.

O călătorie la Praga în anul 1942/43 înseamnă o călătorie într'o țară pașnică. Inconjurat de războaie și primejdii, în mijlocul vâlvătaiei mondiale, Protectoratul e singura țară din Europa Centrală care trăiește încă pe pace. Tineretul său nu luptă pe front cu armele; de aceea el lucrează mai mult ca oricând acasă și în orașele din restul teritoriului Reichului, pentru a contribui la marea încleștare a prezentului. Răniții pe cari îi vezi pe stradă pe ici și colo, sunt soldați germani, iar ceilalți soldați în uniforme kaki și cu șepci plate sunt soldați din trupele guvernamentale ale Protectoratului. Ei n'au misiuni pe front, ci în interior. Sunt cu toții tineri cehi aleși pe sprânceană. Uniforma acestor soldați e un amestec de uniforme franceze și engleze, singurele suplimente cehe fiind culorile vii ale petliselor și stofa practică a mantalelor lor, asemănătoare țesăturilor țărănești purtate în munții din împrejurimi.

Și ritmul circulației de pe străzi e ca în timp de pace. Firește că numărul automobilelor e mai redus decât în timp de pace. Pe multe automobile se văd generatoare de gaz de lemn. În schimb, tramvaiele circulă tot atât de des ca în timp de pace. Praga n'are metro, și prin urmare, tramvaiul este principalul mijloc de comunicație. Seara, vagoanele motoare au de obiceiu câte două remorci și sunt atât de aglomerate, ca și cum toată lumea s'ar grăbi să se întâlnească în același punct. Seara se oferă din când în când ocazia de a se mainfesta obiceiul oriental de a te atârna pe scările tramvaiului. În timpul zilei, taxatorii nu tolerează această atitudine. Un aspect al războiului în ramvaiele din Praga îl dau taxatoarele. Sunt fete frumoase. Ele par a suferi de teama că le lucește vârful nasului și de aceea fac uz de pudră adeseaori, repede și pu furate. Taxatorii poartă în timp de iarnă niște căciuli mari, purtate într'o parte, ceeace îi face să arate ca niște Cazaci. Printre taxatori sunt și pesimiști care se tem că colegul lor care conduce tramvaiul ar putea să nu audă semnalul dat cu clopoțelul sau că s'ar putea rupe cureaua clopoțelului. De aceea ei mai au și fluere în gură, se dau jos din vagon la stațiunile mai mari și însoțesc plecarea cu un fluerat după care sar iarăși cu multă putere și dibăcie pe scări. Poate s'or fi jucând numai de-a tramvaiul. În tot cazul, chestia e foarte amuzantă.

Inainte vreme nu-mi băteau la ochi bucuria copilărească pe care o au locuitorii din Praga față de tramvaiele lor, deoarece mă căzneam să ghicesc destinația diferitelor linii. Intr'adevăr, cum am amintit, nu existau decât inscripții în limba cehă. Acum totul e scris în limba germană și cehă, iar lucrul acesta este foarte salutar, căci inscripțiile germane nu sunt trecute numai în tramvaie, ci și în gări, în magazine, și în general pretutindeni unde se aduce ceva la cunoștința generală, de exemplu și în listele de bucate ale restaurantelor. Se poate că înainte vreme Cehii își purtau limba lor ca un scut, sau ca o armură; nu știu cum o fi, dar pentru un străin e foarte plăcut să-și poată compara limba cu cea străină, pentru a înțelege câte ceva din caracterul limbii străine.

Remarcăm faptul că femeile par a învăța cu mult mai greu limba germană decât bărbații. In tot cazul, limba germană vorbită de taxatoarele din tramvaie pare a fi cu mult mai străină. Ele prelungesc și mai mult vocalele finale care în limba germană se pronunță scurt. Singurul lucru care e la fel atât în limba cehă cât și în cea germană este accentuarea primei silabe, un lucru care se explică prin faptul că regulele gramaticei cehe au fost date de învățați de origină germană. Prin accentuarea silabei inițiale, limba germană are un caracter bărbătesc. Se poate că acesta e motivul pentru care bărbații pronunță mai ușor limba germană decât femeile.

Surpriza plăcută a Germanului, de a se putea înțelege acum în sfârșit cu populația din Praga, și de a se putea orienta, explică faptul că acum Praga îmi place mai mult ca înainte vreme, dar nu explică și pentru ce populația din Praga are un aspect cu mult mai satisfăcut și nu atât de agitat, ca acum cincisprezece ani. Intr'adevăr, explicația o găsim numai în fapta președintelui Hacha, care, dând destinele poporului său protecției Reichului german, a luat de pe umerii populației grija veșnică în privința existenței, mân-

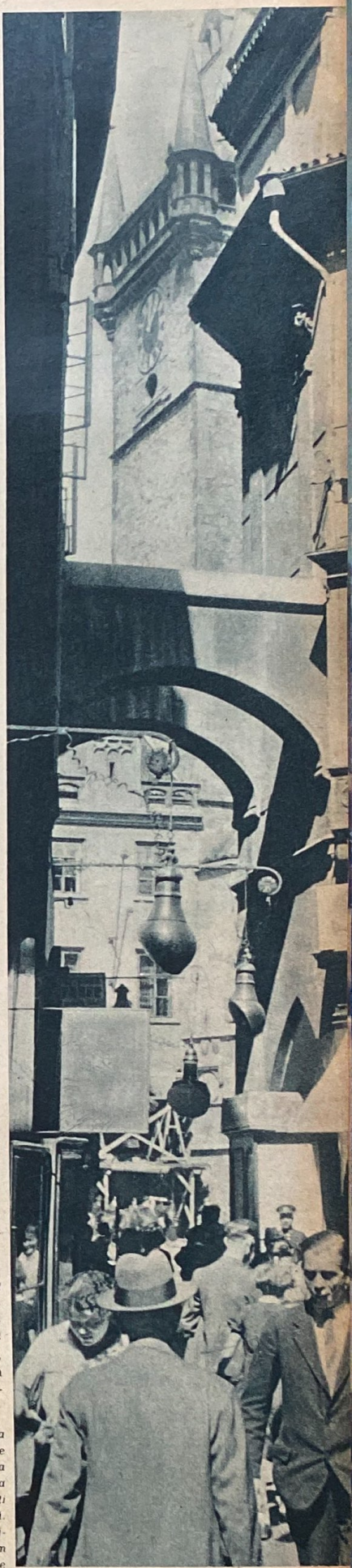

Ulițe înguste, pe ici și colo late de câteva palme, cu arcade boltite, rouse de vreme, se îndreaptă spre Altstädter Ring. Aici e inima Pragei, nu departe de Primărie și de Biserica Ten, cartierul caselor cu pasaje, în care poți rătăci, căci adesea te trezești într'o fundătură. Boltele cu prăvălii ascunse în umbră, pivnițele de vin și berăriile dormitează ca și cum nu s'ar fi schimbat nimic de mai multe secole

„ Nu văzui decât o singură floare la aceste ferestre negre..."
Frontispiciul Casei Pensiilor de pe dealul Veitsberg

tuind-o din tensiunea nefirească în care se găsea permanent. Locuitorii din Praga par a fi acum niște oameni cari în sfârșit au scăpat de o mașină electrizantă. La toate acestea se adaugă de sigur și satisfacția că Fuehrerul Germaniei a dat asigurări exprese președintelui lor, că el nu dorește ca poporul ceh să ia parte cu armele la lupta Germanilor.

La Praga nu mai sunt agitați oamenii, ci numai arhitecturile de ieri. Oamenii pot fi salvați din încordarea în care se găsesc, pe când pietrele rămân așa cum sunt. Probabil că oamenii sunt totdeauna influențați de politică atunci când construiesc. Este însă păcat că greșelile politice se pot îndepărta mai greu de pe străzi decât din fețele oamenilor. Întâlnirea cu Cehii de astăzi este un eveniment binefăcător, care te face să stai pe gânduri, pe când întâlnirea cu aspectul urban al Pragei de astăzi este adesea penibil și înfiorător.

Praga clasică a fost zidită de Germani, ajutați fiind de Cehi, Francezi și Italieni. Această operă constructivă a durat timp de șapte veacuri. În cei cincisprezece ani din urmă, Cehii au construit singuri, fără să se lase măcar ajutați de noi. Au procedat cum nu trebuia.

Vechea Pragă, solemnul oraș de aur, este cea mai mare impresie plastică pe care o poate gusta omul sensibil într'un oraș locuit de oameni. La Praga, călătorul nu e așteptat de fericirea liniilor largi și a pieților mari și bine echilibrate, ca la Paris, ci de un sentiment aproape fizic, de a participa la ondulația ritmică a caselor. Dar impresia plastică nu provine numai din partea numeroaselor sculpturi și a ornamentațiilor de ghirlande petrificate ale caselor, ci și din faptul că fiecare clădire mai mare din Praga este o operă plastică în sine. Orașul se înalță spre munți, din cotlonul unei văi. Verdele grădinilor străvechi se scurge spre vale dela munte, ca o apă. La rândul său, orașul se avântă peste marele râu și se înalță spre palatul care încununează muntele.

Cerul coboară aici foarte adânc printre oameni. El apasă asupra lor. Nu le dă pace niciodată. Mereu își schimbă fața. Norii de ploaie amenințători se rup, într'o clipă, risipindu-se în fața culorilor albastre luminoase, a galbenului ca alama și a roșului de trandafir. Arhitecții germani au îndreptat turnurile Pragei spre acest cer jos și greoiu. Figura ciclopică a pietrelor arhitecții au transformat-o când într'un filigran ciudat, când într'o eleganță falnică. Dar și ceeace e delicat e încă serios. Până și giumbușlăcurile stilului rococo își au aici demnitatea lor energică. Nimic nu e numai fațadă sau culisă. Orice obiect e un corp care stă în spațiu aparte, și fiecare dintre acette corpuri semețe are totuși vreo relație cu celelalte. Privirea se avântă din turn în turn, din plastică în plastică.

Vechea Pragă e dramatică. Praga modernă e teatrală. Aici s'a construit dintr'un punct de vedere îndărătnic, și anume, alegându-se acest punct de vedere cu spatele întors spre Germania. Dar privirea nu era îndreptată nici spre Răsărit. Se trăgea cu ochiul peste umeri, spre Franța și America. Dar deoarece sgârie-norii americani nu le convin Cehilor, căci ei ar fi în contrazicere cu muzicalitatea sufletului lor, privirea lor îndreptată spre America a devenit o cochetare cu America de Sud. Rezultatul este într'adevăr îngrozitor. Să ne închipuim o clădire à la Courbusier, dar încunnată de o grupă plastică din cele cari se întâlnesc prin orașele braziliene, și cum se văd din când în când la noi în Europa în pavilioanele expozițiilor.

Accentuarea liniei verticale, cum e obiceiul în arhitectura germană, a constituit o oroare pentru politicienii cari au construit în Praga în cei cincisprezece ani din urmă. Dar clădirile trebuiau să fie înalte. Dar din păcate nu se putea schimba faptul că Burgul din Praga, Hradcinul, e german. El e situat în partea de Nord a orașului. Prin urmare, pe muntele din față, în Sud, se instală o clădire paralelă. Este clădirea casei pensiilor de pe Veitsberg.

În realitate, o casă a pensiilor trebue să se lupte cu mari dificultăți pentru a face concurență unui palat și unei catedrale gotice. Cursa este aproape cu totul lipsită de sorți de izbândă, dar ea s'ar fi putut termina cinstit, dacă s'ar fi ales linii arhitectonice verticale. Dar după cum am spus, acest lucru era interzis. Deci s'a construit cu linii orizontale. Se alese o cărămidă albă lucioasă și se zidi cu ea o clădire interminabilă, care văzută de jos pare a fi o grămadă de cutii albe pentru cămăși. În dosul sutelor de ferestre negre ale acestei clădiri nu observai decât o singură floare, atât de solitară, încât făcea ca totul să fie și mai trist.

Se zice că această casă a pensiilor ar fi costat sume fabuloase. Poate că acesta va fi motivul pentru care s'a renunțat să se așeze o e acoperiș un grup de sculpturi. În schimb, aceste grupuri sunt foarte numeroase pe celelalte clădiri noi. Pe acoperișurile băncilor se văd cucoane călărind pe lei și purtând în mână făclia progresului. Șerpii și balaurii se încolăcesc fără putere, nu se știe în fața cui, iar prin fauna aceasta se joacă copii. (Mie nu-mi place să văd copii jucându-se nici la fereastră.) Dar majoritatea copiilor din operele modernei sculpturi cehe fug — nu se știe dacă numai de pe acoperișuri — ei fug către mămicele lor, care însă nu le pot veni în ajutor căci ele la rândul lor trebue să călărească pe lei sau să facă vreo altă treabă complicată.

Copilul care fuge, sau copilul speriat, pare a fi în general unul dintre temele preferate ale artiștilor cehi, și nu numai ale celor moderni. Am întâlnit acest motiv în foarte multe sculpturi, chiar în cele mai artistice. Se poate că totul nu e decât o alegorie, dar trebue să te miri la câte ocazii își iau cu ei părinții cehi, copiii lor fără îndoială foarte nervoși. Dai de copii la proclamarea regilor, la ceremoniile de petit dela curtea din Paris, la arderea pe rug a ereticilor în Constanța și la răscoalele husiților. Ce e drept, viața desminte pe artiștii cehi. Rar am întâlnit în anii din urmă atâția copii grași și veseli ca în cele patru săptămâni din urmă la Praga. Ei țipă și fac nebunii, sărind plini de încredere asupra adulților, chiar și asupra soldaților germani, cum sunt eu.

M'am plimbat foarte mult prin Praga pentru a găsi o clădire cinstită și modernă, și în sfârșit am și găsit una. Este crematoriul, institutul de incinerare a cadavrelor. Arhitectului i-a reușit un lucru care nu le-a fost dat celor mai mulți colegi ai lui din celelalte orașe europene. El a evitat în mod fericit efectele fatale de care suferă de altminteri astfel de clădiri. Majoritatea crematoriilor par a fi niște vile de milionari, ascunse printre ziduri sau niște cetăți de zei păgâni. Crematoriul din Praga e o clădire foarte frumoasă și solemnă, în care a reușit foarte bine și elementul horticol, ceeace de altfel nu se poate afirma despre Praga modernă. Din păcate, arhitecții preferă drumurile asfaltate în parcuri, și se complac în regularități geometrice nefirești. Grădina crematoriului din Praga este o curte închisă din toate părțile, deschisă doar înspre stradă, în care se apleacă crengile delicatelor sălcii plângătoare. În jurul curții se află dulapurile de urne, închise cu plăci de marmoră. De ale atârnă cununi frumoase. Înalta parte centrală cuprinde încăperea pentru cortegiul funebru și pentru ceremonie. E un amestec reușit dintre teatru și biserică. Ceremonia are loc pe o scenă ridicată, situată la peretele din dos. Niciun preot sau îndoliat nu păsește pe această scenă. Locul oratorului se află în parchet și se alipește de scenă. Când se deschide cortina grea, apare sicriul pe un catafalc înalt. Acest catafalc solemn și inaccesibil este foarte impresionant. În cele mai multe crematorii, sicriul e prea jos, deoarece la urmă dispare în pământ. La Praga s'a inventat un alt efect cu mult mai puternic. Peretele din spate al scenei este acoperit în întregime cu un relief greu de bronz, având deasupra o sculptură de piatră. Totul reprezintă despărțirea morții de viață. Când se termină ceremonia, relieful de bronz se deschide la mijloc, iar cortina din față se închide încet. Din deschizătura reliefului de bronz izbucnește o lumină puternică, albă, supranaturală, iar sicriul alunecă încet în această lumină orbitoare. În cele din urmă nu se mai văd din ei decât florile care par a se aprinde, ca într'o grădină fermecată, din cauza luminii puternice. Întregul aspect este foarte solemn, foarte impresionant, iar această impresie puternică se accentuează și mai mult prin sunetele orgei. Prin alte părți se tângue doar nu harmoniu, pe când aici răsună un ton plin și amplu.

Ce păcat că nu se poate spune altminteri nimic lăudabil despre arhitectura Pragei, decât numai dacă am vorbi despre nenumăratele amănunte ale celorlalte clădiri, ale căror merite nu revin însă arhitecților, ci bunilor meseriași cehi.

Muncitorii și meseriașii zidari cehi sunt tot atât de buni ca muncitorii cehi în general. Dar din păcate, teatralismul și nedeterminarea intelectuală a arhitecților cehi a pierdut legătura cu marea tradiție. Aceasta nu se mai odinnește sigură în măsura moștenită din vremurile vechi și în siguranța de stil a vechilor meseriași. Numai sticlarii și slefuitorii de sticlă au mai păstrat ceva din vechea tradiție. Așa se explică faptul că amănuntele pe care le-au dat acești clădirilor moderne sunt foarte îmbucurătoare. Pentru a da un

Urmare în pagina 33

→

În jurul turnului Kleinseitner de lângă podul Împăratului Carol al IV-lea din Praga. *În primul plan ultimele statui de sfinți ridicate deasupra pilonului podului. La stânga se înalță turnul cu ceas și turnul cupolă în stil baroc, al bisericei Sf. Nicolae. La dreapta, în mijlocul Hradcinului situat la înălțime uriașul dom al lui Veit, construit în secolul al XIV-lea de către Peter von Gmünd Fotografia: Weidenbaum, reporter de război (PK.*

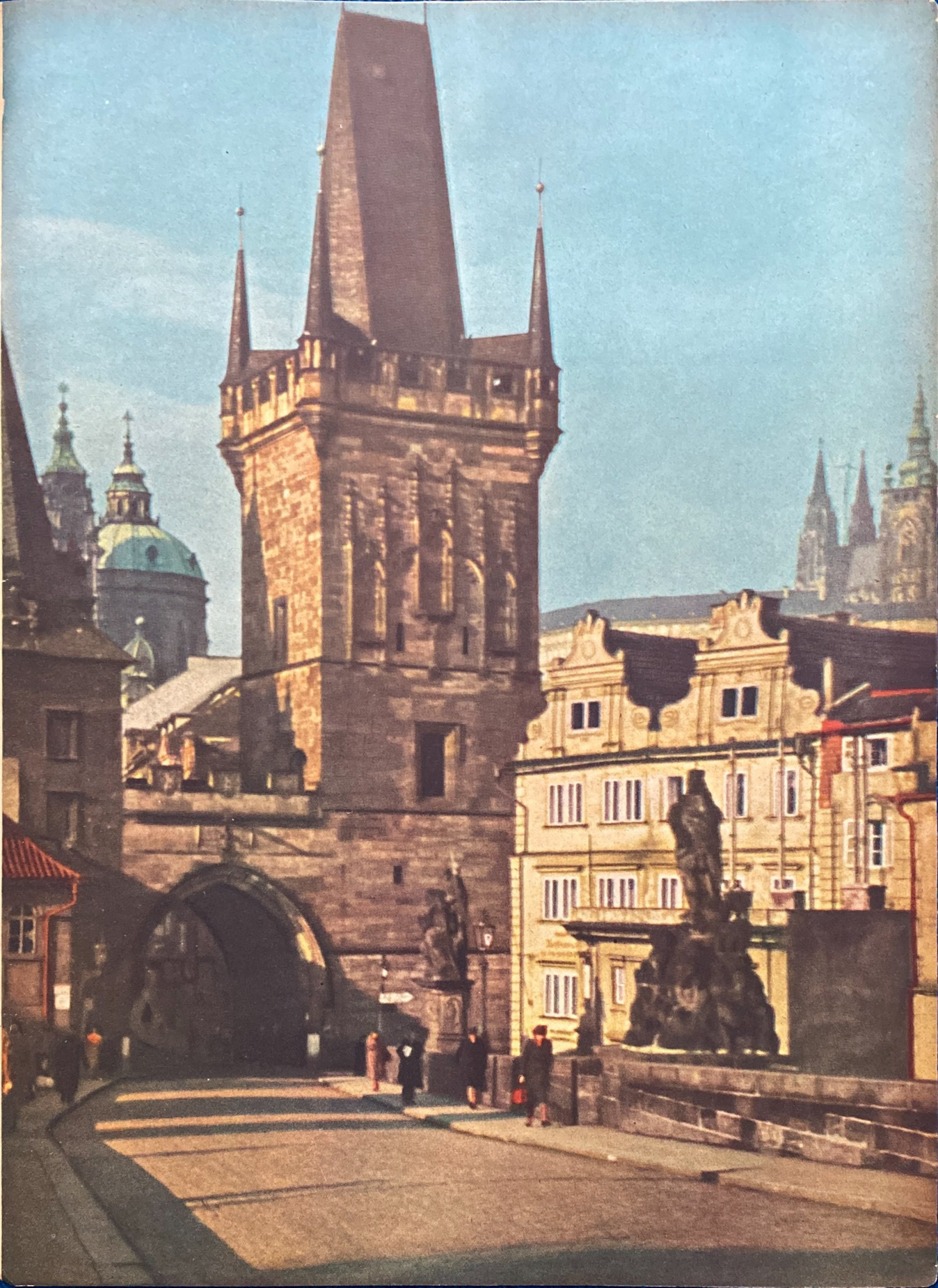

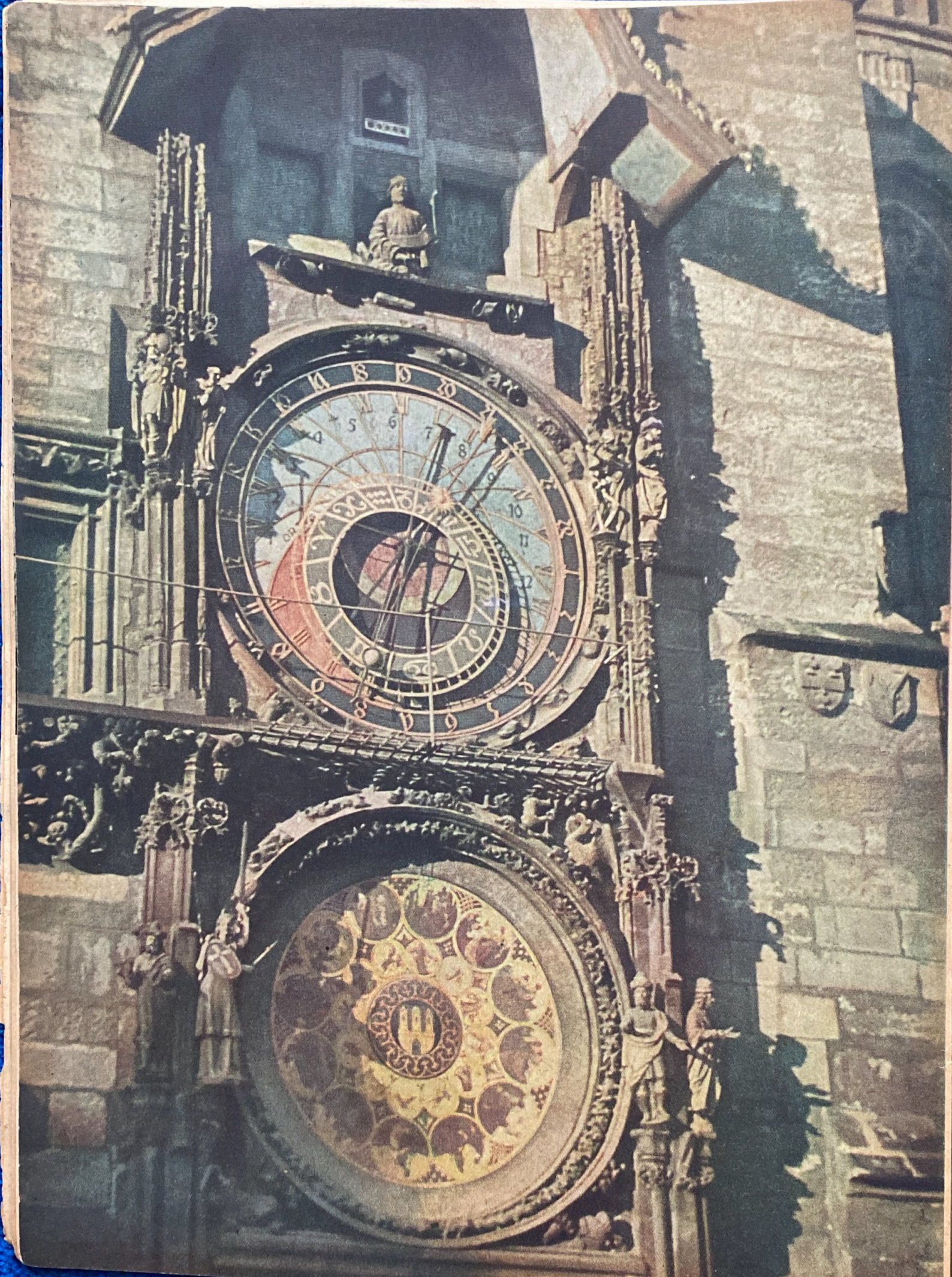

Vechiul orologiu

din Oraşul de Aur

Detlev von Liliencron a spus despre Praga că e o reţea de aur a poeziilor. Orice piatră din vechile ulițe ale acestui oraş de pe malurile Moldavei este înconjurată de istorie sau basm.

Pe turnul din partea de Sud a Primăriei se află Orologiul Astronomic. El a fost terminat în anul 1490 de către un maistru ceasornicar din Praga, cu numele de Hanuş sau Hans. Mai sus, sub acoperişul care încununează orologiul, se vede o figură care are în cap o glugă din cele purtate de meseriaşi pe vremea lui Durer. Dar legenda ştie mai mult decât acest nume uitat, retrogradând naşterea acestui ceasornic până în zilele împăratului Carol al IV-lea.

In luna August a anului 1355, împăratul plecă din cetatea sa din Nürnberg la Praga. Nişte pădurari îi vorbiră despre un tânăr orb care locuia în pădurea de brazi. Impăratul Carol se duse la el şi îl auzi cântând. Tânărul povestea despre un stejar dela poalele muntelui Blanik. Stejarul acesta s'a uscat, dar va înverzi iarăşi în ziua ultimei bătălii. Muntele se va deschide şi din el vor năvăli cavalerii îmbrăcaţi în zale care au fost învinşi odinioară de Huni, după o luptă crâncenă. Impăratul recunoscu că tânărul acesta avea darul viziunilor, şi-l luă cu el, la curtea lui din Praga. Se zice că tânărul ar fi autorul orologiului dela vechea primărie.

O altă legendă ne spune că tânărul ar fi fost un cavaler străin, care după ce a fost făcut prizonier şi orbit, a lucrat o viaţă la orologiul minunat. Se mai zvonea, după o altă versiune, că autorul ar fi un ceasornicar din Strassburg. După ce a inventat şi a construit ceasornicul minunat, dregătorii Pragei îi scoaseră ochii pentru a-l face incapabil să mai dăruiască o minune asemănătoare vreunui alt oraş. Cuprins de gândul răzbunării, el rugă pe dregători să i se dea voie să se ducă încă o singură dată în turn, pentru a mai monta o siguranţă în ceasornic. Dorinţa sa fu îndeplinită. Când puse mâna pe mecanism, el frânse cu intenţie un resort.

Orologiul, transformat după anul 1805 şi frumos împodobit de către sculptori şi pictori, are două cadrane mari. Printre cele douăsprezece semne ale zodiacului, în jurul cărora se află un cadran cu cifre arabe, se mişcă soarele. Un arătător lunar urmăreşte mişcările lunii. Cadranul calendaristic de dedesupt face câte o învârtitură pe an. Cele douăsprezece luni simbolizează anul ţăranului boem. Sunt patru figuri pe laturile cadranului: moartea osoasă, Turcul, sgârcitul cu sacul de bani şi vanitosul, cu oglinda. Inainte de împlinirea fiecărui ceas, moartea răstoarnă ceasornicul de nisip şi trage de un clopoţel. Ferestruicile de lângă bustul Invăţătorului se deschid, şi trec încet doisprezece apostoli. Moartea mai sună din clopoţel şi face semn cu capul către sgârcit. Intr'o ferestruică de deasupra Mântuitorului, un cocoş îşi întinde aripile şi cântă. Micul teatru cosmic s'a sfârşit.

Fotografia (PK). Weidenbaum, reporter de război

IMPRESII DIN PRAGA
Urmare din pagina 30

exemplu mă gândesc la giganticele ferestre de sticlă ale unei berării moderne. Berăria în sine este oribilă, având aspectul unui laborator chimic, în care din întâmplare se vinde bere. Dar fereastra de sticlă este bună. Ea e o simfonie în alb, fiind lucrată după tehnica vechilor vitraiuri din biserici, dar renunţând la toate culorile. În nuanţele de alb, dela cenuşiul închis până la albul strălucitor, ea prezintă veselia ţăranului, a fabricantului de bere şi a cheflliului. Elementul magic al sticlei se manifestă foarte avantajos în culoarea albă. Iar meseriaşii cari au creat această fereastră, au adăugat prin arta lor la această magie rece şi atmosfera caldă a humorului.

Oricine care construeşte în ziua de astăzi, trebue să dea de materialele moderne, adică să lucreze cu sticlă, beton şi otel. Cehii fără îndoială n'au evitat această problemă. Dar ei n'au pătruns în adâncurile sale, n'au stat de vorbă până la capăt cu elementul nou, ci şi l-au asunat de bună voie. Ei ar fi putut adânga întradevăr la materialele moderne şi un material vechiu, pe care pământul boem îl dă într'o cantitate inepuizabilă: granitul. Este curios că ţara cea mai bogată în granit din lume n'a utilizat niciodată granitul pentru clădirile sale, ci a preferat totdeauna piatra artificială. Nu există decât un singur lucru din granit din vremea republicii cehoslovace, este obeliscul din faţa catedralei de pe Hradcin. Dar nimeni nu ştie ce rost are acest obelisc. Vechii Egipteni îşi utilizau obeliscurile pentru a arăta ceasul. Dar piaţa catedralei de pe Hradcin nu este nici atât de mare şi nici atât de luminată de soare, încât să aibă nevoie de un arătător al ceasului. Piaţa îngustă din faţa catedralei nici n'avea nevoie să fie atât de accentuată în efectul ei ca gigantica Place de la Concorde din Paris prin obeliscul său. Este o mare realizare tehnică de a se fi urcat sutele de kilograme de granit pe dealul palatului, şi de sigur a costat multă sudoare. Dar atâta e totul. Obeliscul nu suferă, dar nici nu satisface pe nimeni. Este o sforţare de dragul sforţării.

După cum Cehii au dovedit lumii că ştiu prea bine să urce un bloc greu de granit pe un munte, cu toatecă n'are nici un rost, tot aşa ei au dovedit că sunt în stare să dubleze în întindere un vechi oraş, care fusese un obiect de artă. Dar rămâne foarte îndoielnică valoarea acestei dovezi, când odată cu oraşul nu se dublează şi opera de artă. Praga avea 500.000 de locutori în momentul în care Cehii o făcură capitala a republicii lor. Astăzi ea are un milion de suflete. Prin urmare, Cehii au construit în timp de 15 ani locuinţe, clădiri administrative şi de artă pentru vreo 500.000 de oameni. Este o realizare impunătoare, care face cinste sârguinţii nestrămutate şi energiei acestui mic popor. Dar se pune întrebarea dacă această evoluţie era sinceră şi sănătoasă, sau numai artificială şi inutilă. Pentru a face faţă comerţului bancar cu Londra şi cu Parisul şi pentru a administra marele număr de şomeri, prost îngrijiţi în fosta Cehie, de sigur n'ar fi fost nevoie de aducerea a 500.000 de oameni. Orice discuţie serioasă a acestei probleme se loveşte de obstacole. Oraşul a fost desvoltat în mod artificial, pentru a satisface megalomania intelectualilor cehi.

Noua Praga este în general identică cu vechea casă a pensiunilor de pe muntele Veitsberg. Ea trebuia să fie o lozincă, în acest caz o lozincă îndreptată contra Berlinului.

Megalomana politică cehă voia să facă din Praga şi la exterior un nucleu european. Aceasta politică a creat o adunătură de cutii de beton pustii şi fără suflet, nimic mai mult.

Doctorul Beneş, care voia să convingă poporul său că el ar duce o politică externă ştiinţifică, puse să se dărâme în spate vechiul şi splendidul palat Czernin, o clădire cu adevărat regală, şi construi încă 1000 de încăperi oribile pentru această casă de proporţii cu adevărat princiare. Clădirea cea nouă pare a fi o fabrică de becuri electrice. Cu cele întreprinse în această fabrică, Beneş ajunse la rezultatul că poporul său fu lăsat în voia soartei în curând de către toţi aliaţii săi, pentru ca în sfârşit să fie nevoit să ceară protecţia puterii împotriva căreia se îndreptase această politică externă ştiinţifică, adică a Germaniei.

Scăpaţi de imperiul Habsburgilor, pe care îl considerau drept un conglomerat neliresc de naţiuni, politicienii Cehoslovaciei nu fură în stare să înfiinţeze altceva decât un nou imperiu habsburgic în miniatură. Dar din acest nou imperiu lipsea centrul magnetic pe care vechiul imperiu îl avusese chiar prin dinastia sa disparentă. Graţia lui Dumnezeu fu înlocuită printr'o politică externă ştiinţifică, tot aşa după cum vechea catedrală imperială urma să fie înlocuită printr'o casă de pensiuni. Dacă politica ar fi fost ştiinţifică, lucrurile ar fi putut merge bine eventual, căci elementul esenţial al ştiinţei este umanitatea. Dar nu era vorbă de ştiinţă, ci de o îndrăsneală. Era o ignorare a elementelor impuse de soartă poporului ceh, anume a situaţiei de a fi aşezat dela Est la Vest în mijlocul unui alt popor şi de a primi această stare de fapt nu ca un blestem, ci ca posibilitatea desvoltării odată cu acest popor.

Casa pensiunilor din Praga este întrecută de «monumentul» Legiunii cehe, devenită atât de notorie în primul război mondial. Acesta urma să devie panteonul statului care fusese întemeiat pe principiile politicii ştiinţifice. Este o clădire gigantică, concepută mai mult ca o plastică, întocmită din cuburi şi arcuri de cerc şi prevăzută cu motive de fereastră de un privitivism oriental ciudat, o îngrămădire colosală de ciment şi piatră, care astăzi zace moartă şi pierdută. Pe arcul care încheie monumentul în spre Sud este dispus leul boem cu coada dublă, ca relief de patră. Să fi fost intenţia sculptorului sau nu cumva leul a ieşit altfel decât voia artistul? Animalul pare a se găsi într'o cursă de fond permanentă în jurul arcului de cerc şi ca şi cum s'ar fi oprit acum pentru o clipă, spertat de zădărnicia celor ce face.

Privirea trece de aici pe o altă colină, pe care se văd contururile unor hale mari. Sunt atelierele cinematografice din Praga.

Molipsit de febra constructivă a guvernului său, un tânăr capitalist construise pe vremuri primul dintre aceste ateliere cinematografice. El fu luat în râs, considerându-se ideia sa ca nesănătoasă. Dar această fabrică de vis avu un noroc vădit. Afacerile cu umbra vieţii se dovediră a fi mai sănătoase decât speculaţiunile guvernului. Filmul este şi astăzi încă un factor important în balanţa comerţului exterior ceh. Cu ajutorul său, acest popor poate prezenta caracterul său, marele său talent, muzicalitatea sa şi părţile frumoase ale firii sale, celorlalte naţiuni care constitue încă destinul său, principalelor popoare ale Europei, dar mai ales Germaniei.

Coborând dealul Legiunii, pentru a mă pierde în clocoteala serii Pragei, în oraşul muzicanţilor şi al fetelor frumoase, mă întâlnesc pe cărările lungi ale dealului cu un cârd de cărucioare de copii. Mamele îşi plimbă copiii aici în amurgul serii, fiindcă le place liniştea şi singurătatea acestui loc, departe de orice circulaţie. Aşa dar, piaţa Legionarilor are cel puţin un rost. Cuprins de acest gând de împăcare, mă îndrept spre aurora asfinţitului, spre semnul ceresc al liniştii şi al zilelor viitoare mai bune.

SFÂRŞIT

Unul dintre primele portrete individuale şi realiste ale artei germane: *Bustul Luxemburghezului Carol al IV-lea, rege german şi împărat roman, la Domul din Praga. Impăratul Carol a făcut din Praga capitala Reichului. Printre aceste busturi din corul Domului se află şi bustul ziditorului catedralei (1352 1397), Peter Parler din Gmünd (Suabia)*

Lohse
Uralt Lavendel
Adiere văratecă de mirea smă și răcoare

Lohse Uralt Lavendel nu mai poate fi fabricat în cantități nelimitate, totuși el a rămas veritabil și neschimbat ca mai înainte. Dacă știm să facem puțină economie, el ne va ajunge mai mult timp, căci sunt suficiente numai câteva picături pentru a ne crea un sfert de oră de înviorare și recreație. Și de aceasta avem nevoie, căci într'un mediu cu aer proaspăt răcoritor viața e mai plăcută, iar munca mai ușoară.

Peste tot pe unde se vorbește de medicamente, chimicale și reactivi, numele E. Merck se bucură de o prețuire deosebită.

E. Merck

DARMSTADT · FABRICĂ DE PRODUSE CHIMICE FONDATĂ ÎN 1827

Dacă ați întrebuințat câtva timp

HÂRTIA CARBON

Pelikan

așezați-o în așa fel încât partea care a stat sus să fie jos. Prin aceasta literele nimeresc în alte locuri decât înainte, și hârtia carbon Pelikan ține mai mult

GUNTHER WAGNER

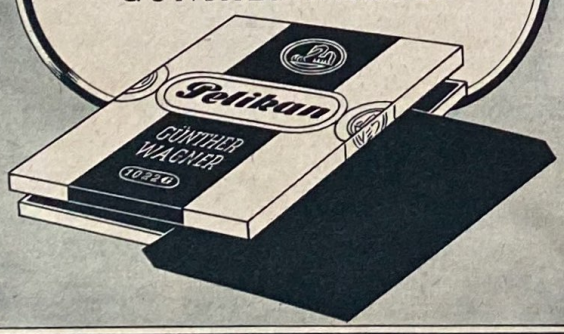

O greșeală este exclusă!

„Am răsucit filmul mai departe sau încă nu?" Posesorul unui aparat „Vito" sau „Bessa 6×6 cm" va fi scutit de această grijă veșnică în timpul fotografierii. Acest lucru îl înregistrează aparatele fotografice Voigtländer mult mai bine decât noi: ele nu se lasă răsucite mai departe în cazul când au fost răsucite dinainte. O greșeală este deci exclusă. Totul este practic la aparatul fotografic Voigtländer: dela cheia automată a filmului până la ingeniosul declanșator trăgaciu de pe capac!

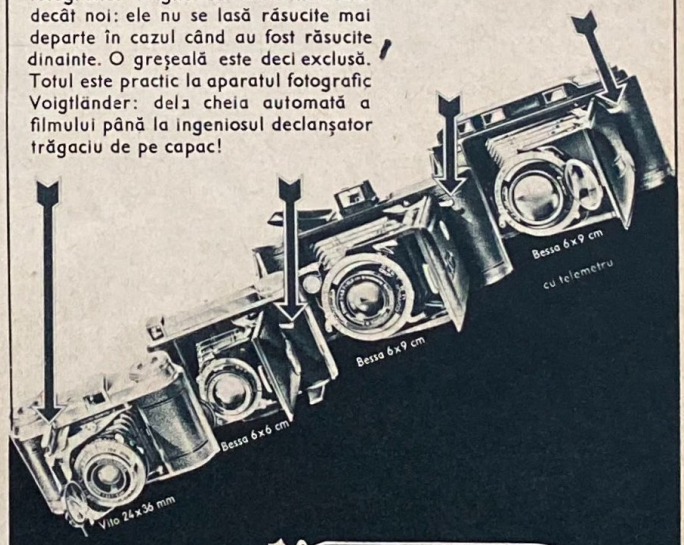

Voigtländer

aparatul cu renume mondial

Bombardierul sovietic se prăbuşeşte, *lăsând în urmă o dâră de fum negru. Degeaba au fost toate încercările de a scăpa prin manevre de viraj ale pilotului bolşevic. Artileria antiaeriană românească a tras şi a nimerit. Avionul inamic se face ţăndări. Explozia produce un nor des în urma avionului ale cărui epave se apropie vâjâind de sol*

O lovitură în plin!

Un reporter de război român fotografiază un succes al artileriei antiaeriene româneşti

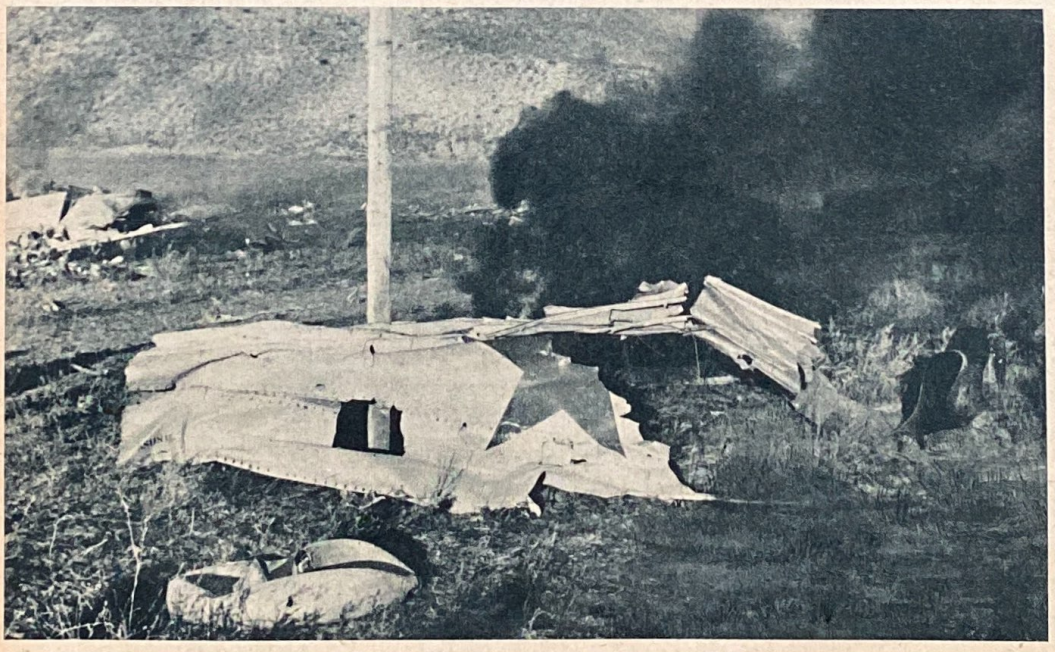

lovindu-se de pământul stepei. Un morman fumegând de tablă şi cauciuc, dominat de simbolul stelei sovietice sfâşiate de pe fragmentul de fuselaj: iată tot ce a mai rămas din avionul sovietic

Cu o îndârjire neînduplecată

Linia din față a infanteriei românești stă gata de atac, bine mascată în dosul unui lanț de înălțimi, pe deasupra cărora trec rafalele zadarnice ale mitralierelor sovietice

Un epizod dintr'o epopee

După o întoarcere dibace *a poziției inamice din partea unei alte grupe care a putut ajunge neobservată în flancul lanțului de adăposturi bolșevice, exploatând avantajele terenului, a sosit momentul asaltului decisiv. În timp se se prepară lovitura mortală din flanc contra liniei defensive sovietice . . .*

← . . . **asaltul se desfășoară** *și frontal. Echipele de asalt se apropie cu o iuțeală uimitoare de cazematele inamice; luând poziție de acoperire când snopii mortali ai mitralierelor bolșevice își caută victimele, dar înaintând spre țelul propus cu o îndârjire neînduplecată, distrugând cuiburile de rezistență bolșevice unul câte unul, cu grenade ofensive, încărcături de explozibil și — dacă e nevoie — și cu aruncătoarele de flăcări. Bolșevicii cărora li-e dragă viața se predau. De aceea și . . .*

. . . **după lupta aceasta** *se îndreaptă iarăși sute de prizonieri spre taberele de colectare cele mai apropiate. Sunt soldații dezarmați ai Moscovei, eliminați din lupta pentru libertatea Europei de către oștașii României* ↓

Flota de război românească *e gata de luptă ziua şi noaptea în Marea Neagră. Echipajul face ultimele pregătiri pentru lansarea globurilor plutitoare mortale. Minele sunt transportate pe şine la pupă, unde . . .*

MOARTEA PLUTITOARE

Puitoare de mine româneşti în Marea Neagră

. . . sunt aliniate ca nişte soldaţi, aşteptând să fie lansate după un plan elaborat cu precizie Toate fotografiile: S. M. P.

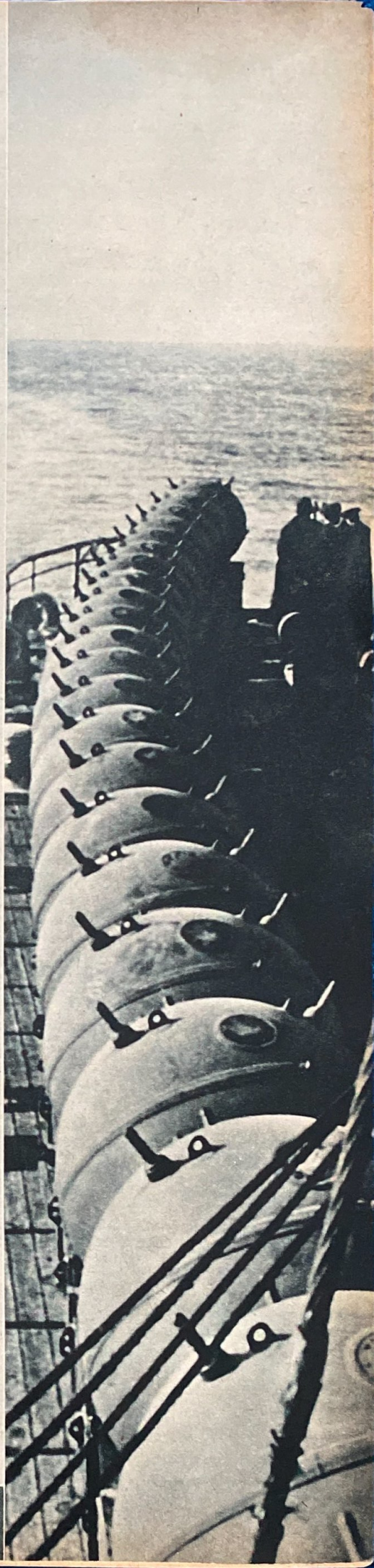

Moartea plutitoare *se odihneşte pe punţea vasului ca un lanţ de perle de fier. În curând vor contribui şi aceste mine la lupta contra bolşevismului* →

Noua generație artistică românească

Pictorița Magdalena Rădulescu

Cu toate că e încă atât de tânără, dânsa a pictat în Italia, la München, Paris și în America. Dar pretutindeni a pictat ca „în România", după cum o dovedește o privire aruncată asupra picturilor sale, ca o expresie a privirii sale mereu senine. Culoarea ei este albul, albul din peisaje și porturi ca și în portretele în care tratează adeseaori vechi chipuri de madone românești. Fața și mâinile sunt executate ca în autoportretul pe care-l prezintăm aici. Restul dispare în decorul alb-argintiu. Fotografia ne-o arată cu unul dintre micile sale modele vii, pe care le iubește după cum îi plac și bijuteriile și surâsul

Artista grafică Sandra Slătineanu

E serioasă, cu toate că e cea mai tânără din seria noastră. Ea a moștenit multe elemente artistice din casa părintească. Mamă sa este sculptoră și poetă, iar ambele bunici s'au ocupat cu pictura. Desenele sale, ca și tablourile de Rădulescu, au multă lumină, — întreaga atmosferă de lumină a peisajului românesc. — Dânsa e mereu la datorie, ca soră de caritate voluntară, ca administratoare a moșiei familiei sale, ca poetă și ca artistă grafică. Tineretul cel nou își are legile sale

Sculptora Zoe Băicoianu

In lucrările acestei artiste puternic influențată de școala franceză se remarcă condițiunea clarității, caracteristică pentru toate popoarele romanic. Această caracteristică dă aproape tuturor formelor sale claritatea impresionantă Fotografiile Pragher

Signal Nr. 4 Anul 4. Numărul 2 din Februarie 1943 — Apare de două ori pe lună — Redactor-șef: Wilhelm Reetz; Locțiitor al redactorului-șef: Hugo Mösslang. Editura și tiparul: Deutscher Verlag, Berlin SW 68 Kochstraße 22-26 Toate drepturile rezervate. All rights reserved

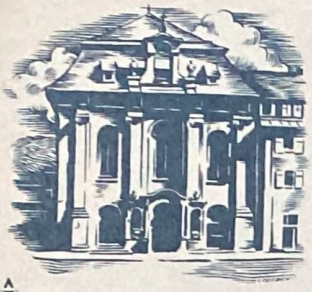

În această mânăstire dela sârşitul secolului al XVIII-leà se află din 1811 în Oberndorf pe Neckar fabrica de arme a Regatului Württemberg. În serviciul ei se afla ca fabricant de arme şi Franz Andreas Mauser, tatăl fraţilor Wilhelm şi Paul Mauser deveniţi mai târziu celebri. Primul lor mare succes care a făcut ca numele de Mauser să fie cunoscut în lumea întreagă a fost introducerea în 1871 a tipului lor de armă, armă de infanterie M/71, în cadrele armatei Reichului. Acest model de armă a fost îmbunătăţită de inventatori zeloşi şi pricepuţi şi transformată în armă cu repetiţie, a devenit la 1884 carabina ostaşului german. Perfecţionată, arma Mauser a ajuns renumita armă 98 care şi până astăzi — după mai bine de 40 de — a rămas neîntrecută.

Dacă astăzi arma Mauser 98 continuă să fie, ca şi în războiul mondial, însoţitoarea credincioasă a infanteristului german pe calea victoriei, dela sine înţeles că asta nu înseamnă că uzinele Mauser s'au oprit în repurtarea succeselor. Din experienţa de decenii în materie de fabricaţie de arme şi sârguinţa dârză, au putut fi realizate în birourile de construcţie cu sprijinul noului institut pentru perfecţionarea armelor, arme de construcţia cea mai modernă. Rezultatul acestei noi evoluţii sunt armele automate, care utilizate de armata de uscat, de marină şi aviaţie ca arme terestre, de avion şi pentru apărarea antiaeriană dovedesc calitatea şi valoarea armelor Mauser, în lupta pentru viitorul Europei.

MAUSER

MAUSER-WERKE AG.
OBERNDORF - NECKAR

Dr. Schleußner

ADOX FOTO

Cea mai veche fabrică fotochimică din lume

DORNDORF-SCHUHFABRIK • ZWEIBRÜCKEN

Pe toate oceanele

descrierile de călătorie vesele, senine şi lipsite de griji ale călătorului în lumea întreagă Hakon Mielche vă plimbă prin insulele sălbatice şi încă foarte puţin cercetate ale Mediteranei asiatice şi ale Ţării de foc

Wollen mal sehen, ob die Erde rund ist
Reise ans Ende der Welt
Im Reiche des Kondors

Toate 3 volumele - împreună 922 de pagini cu 170 de fotografii şi numeroase desenuri hazlii executate de autor costă, **numai** . . . . . **RM 22.50**

Pot fi cumpărate în rate lunare de RM 5.— fără niciun spor şi cu **drept de restituire în interval de 14 zile în cazul că ele nu plac.** Această colecţie nu se vinde decât întreagă. Livrarea şi schimbul volumelor izolate nu este posibilă. Cărţile apar numai în limba germană. **In caz că se mai poat acorda livrărilor ce se fac în ţara cumpărătorului reducerii de export de 25 %, preţul este în acest caz numai de RM 16.90**

Import scutit de taxe vamale şi mari înlesniri de plată (Conturi curente poştale şi bancare în 12 ţări). **Colecţia este destinată numai pentru export. Din această cauză plata se poate face numai în valută sau în clearing. Calculul dintr'o valută în cealaltă se face la cursul de clearing valabil în ziua când s'a efectuat plata. Cursul zilei = cursul clearing.**

FACKELVERLAG STUTTGART - M 502 (Germania)
Abteilung Exportbuchhandlung

187513

Signal

In fața operelor artiștilor militari

Expoziția ambulantă „Război și Artă" prezintă celor din țară lucrările soldaților din armatele aliate

Fotografia Hubmann reporter de război (P.)